

เอกสารวิชาการ

เรื่อง

ทศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7

โดย

อดิศักดิ์ ใจหลัก

เลขทะเบียนวิชาการ : 64(2)-0216(7)-044

สถานที่ดำเนินการ : พื้นที่ปศุสัตว์เขต 7

ระยะเวลาดำเนินการ : มิถุนายน 2562 – กันยายน 2563

การเผยแพร่ : เว็บไซต์สำนักงานปศุสัตว์เขต 7

คำนำ

เอกสารวิชาการเรื่องนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาทัศนคติ สภาพทั่วไป และข้อมูลด้านผลผลิตของเกษตรกร ที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 ทำให้ทราบปัญหาการปลูกพืชอาหารสัตว์ของเกษตรกร สามารถนำผลการศึกษาไปแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็น ช่วยลดปัญหาการขาดแคลน พืชอาหารสัตว์

ผู้ศึกษาขอขอบคุณเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลแบบสอบถามและผู้เกี่ยวข้อง ที่ทำให้ผลงานวิชาการเรื่องนี้ สำเร็จ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานวิชาการเรื่องนี้จะเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ โครงการต่อไป

อดิศักดิ์ ใจหลัก

17 มีนาคม 2564

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ค
บทคัดย่อ (ภาษาไทย)	1
บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ)	2
บทที่ 1 บทนำ	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	15
บทที่ 4 ผลและวิจารณ์ผล	17
บทที่ 5 บทสรุปและขอเสนอแนะ	30
เอกสารอ้างอิง	32

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร	17
2. ข้อมูลด้านการผลิตของเกษตรกร	21
3. ข้อมูลทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่สำหรับปลูกพืชอาหารสัตว์	25
4. การทดสอบความสัมพันธ์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร ที่ส่งผลต่อทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อ โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7	27
5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ	29

รายงานผลงานวิชาการ : ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่
ปศุสัตว์เขต 7

ผู้เขียน : อดิศักดิ์ ใจหลัก^{1/}

ปีที่ทำการศึกษา : 2562-2563

คำสำคัญ : ทัศนคติ เกษตรกร พืชอาหารสัตว์

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทั่วไปของเกษตรกร 2) ข้อมูลด้านการผลิต 3) ข้อมูล ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 โดยเก็บข้อมูล เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ประจำปีงบประมาณ 2562 จำนวน 44 ราย จากประชากร 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี กาญจนบุรี และสุพรรณบุรี เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูล โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการหาความสัมพันธ์

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร พบว่า เป็นเพศชายร้อยละ 50 และเพศหญิงร้อยละ 50 อายุ ค่อนข้างมากเฉลี่ย 51 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุดร้อยละ 54.54 ส่วนใหญ่มีสถานภาพทาง สังคมร้อยละ 63.64 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักร้อยละ 97.73 ประกอบอาชีพเสริมร้อยละ 22.72 มีรายได้จากการเกษตรเฉลี่ย 10,227.27 บาท/เดือน มีแรงงานในครอบครัวที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 2.45 คน มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 18.64 ไร่ เป็นของตนเองเฉลี่ย 13.91 ไร่ ที่เช่าเฉลี่ย 4.73 ไร่ เหตุผลที่เข้าร่วม โครงการมากที่สุด จำเป็นต้องปลูกพืชอาหารสัตว์เพื่อใช้เลี้ยงสัตว์ของตนเองร้อยละ 21.33

ผลการศึกษาข้อมูลด้านผลผลิตของเกษตรกร พบว่า การปลูกข้าว ได้ผลผลิตเฉลี่ย 719.07 กิโลกรัม/ไร่/ปี ส่วนหญ้าเนเปียร์ หญ้าแพงโกล่า และข้าวโพดพร้อมฝัก ให้ผลผลิตเฉลี่ย 10,626.67, 4,000 และ 1,781.25 กิโลกรัม/ไร่/ปี ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบรายได้สุทธิระหว่างการปลูกข้าวกับการปลูกพืชอาหาร สัตว์ เรียงลำดับจากมากไปน้อยจะเห็นได้ว่า ข้าว หญ้าเนเปียร์ หญ้าแพงโกล่า และข้าวโพดพร้อมฝัก ทำรายได้ เฉลี่ย 2,842.69, 2,137.65, 1,568.18 และ -1,808.38 บาท/ไร่/ปี ตามลำดับ ซึ่งพืชอาหารสัตว์ยังไม่สามารถ ทำรายได้ให้เกษตรกรได้มากกว่าการปลูกข้าว อาจเนื่องมากจากเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกข้าว มากกว่า ส่วนสาเหตุที่การปลูกข้าวโพดพร้อมฝักขาดทุนเนื่องจากเป็นพื้นที่แห้งแล้งไม่มีน้ำทำการเกษตร ประสบปัญหานอนกราด และโรคใบลายระบาด

ผลการศึกษาข้อมูลทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืช อาหารสัตว์ พบร่วมกับ อายุ อาชีพเสริม การศึกษา ประสบการณ์ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของ เกษตรกรที่มีต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7

เลขทะเบียนวิชาการ : 64(2)-0216(7)-044

^{1/}สำนักงานปศุสัตว์เขต 7 อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

Academic Paper Report: Attitude of Agriculturists toward the Land Readjustment Project for Forage Plants Growing in Regional Livestock 7 Area

Name: Adisak Jailak^{1/}

Year: 2019-2020

Key words: Attitude, Agriculturist, Forage plants

Abstract

The objective of this research was to study the general situation of agriculturists, the production information, and attitude of agriculturists toward the land readjustment project for forage plants growing in the Regional Livestock 7 area. A questionnaire was used to collect data from 44 agriculturists, who were from Prachuap Khiri Khan, Ratchaburi, Kanchanaburi, and Suphan Buri, and joined the project of the fiscal year 2019. The collected data were analyzed using the SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) to determine the maximum and minimum value, frequency, mean, percentage, standard deviation, and relation.

The findings indicated that the agriculturists were male and female, accounting for 50% each, respectively. The average age was 51 years old. Most of them had graduated from primary school (54.54%) and had no identifiable social status (63.64%). The majority (97.73%) earned a living by agriculture and some (22.72%) had a side business. Their average agricultural income was 10,227.27 Baht/month. In each household, 2.45% of the members were an agriculturist who owned an average area of 18.64 rai, which 13.91 rai was their own land while 4.73 rai was rental land. Their most important reason to join the project was that they had to grow forage plants to feed their livestock, which accounted for 21.33%.

With regard to the agricultural products, it was found that the average productivity of rice growing was 719.07 kg./rai/year while that of Napier grass, Pangola grass, and corn was 10,626.67, 4,000 and 1,781.25 kg./rai/year, respectively. When comparing the net income earned from rice growing and forage plants growing, from higher to lower, it showed that the average income earned from growing rice, Napier grass, Pangola grass, and corn was 2,842.69, 2,137.65, 1,568.18, and -1,808.38 Baht/rai/year, respectively. It was obvious that the agriculturists earned less income from forage plants growing than rice growing because they had more experience in rice growing. The main reason of the loss from corn growing was the drought in the area and the problem with cotton worm and leaf disease.

It was also found that gender, age, side business, education, experience, and income were related to the attitude of agriculturists toward the land readjustment project for forage plants growing in the Regional Livestock 7 area.

Academic registration number : 64(2)-0216(7)044

^{1/}Office of Regional Livestock 7, A. Mueang, Nakhon Pathom

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเลี้ยงโโค กระบือ พะ แกะ เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้เกษตรกรในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 จากข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ปีงบประมาณ 2562 ของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์ พบว่า ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 มีการเลี้ยงโโคเนื้อ 796,424 ตัว โคนม 140,512 ตัว กระบือ 12,387 ตัว พะ 160,844 ตัว และแกะ 21,719 ตัว มีการทำแปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์รวม 19,987 ไร่ เมื่อเปรียบเทียบจำนวนสัตว์กับพื้นที่ปลูกหญ้าจะเห็นได้ว่ามีการปลูกหญ้าน้อยมาก อาจทำให้สัตว์ได้รับอาหารหายากคุณภาพดีไม่เพียงพอ ส่งผลต่อการให้ผลผลิตและรายได้ของเกษตรกร ประกอบกับค่าน้ำรัฐมนตรีได้มีมติในที่ประชุมเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2560 เห็นชอบในหลักการตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่การปลูกพืชให้เหมาะสมภายใต้แผนการผลิตและการตลาดข้าวครบรวง (ด้านการผลิต) โดยกรมปศุสัตว์ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานโครงการปลูกพืชอาหารสัตว์ทดแทนนาข้าว ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้กับเกษตรกรในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมให้ปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอาหารสัตว์คุณภาพดีที่มีตลาดรองรับ เป็นการสร้างโอกาสให้เกษตรกรได้เรียนรู้การเพาะปลูกพืชเกษตรกรรมทางเลือกอื่นทดแทนการปลูกข้าวในระยะยาว ตลอดจนเป็นการส่งเสริมอาชีพช่วยเหลือเกษตรกร ตามนโยบายของรัฐบาล (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2562)

สำนักงานปศุสัตว์เขต 7 ได้ดำเนินโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ปีงบประมาณ 2562 โดยมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 44 ราย พื้นที่เข้าโครงการรวม 382 ไร่ 1 งาน แบ่งเป็นจังหวัดสุพรรณบุรี 31 ราย พื้นที่ 250 ไร่ จังหวัดราชบุรี 4 ราย พื้นที่ 26 ไร่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2 ราย พื้นที่ 20 ไร่ และจังหวัดกาญจนบุรี 7 ราย พื้นที่ 86 ไร่ 1 งาน จากการดำเนินงานโครงการที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการยังไม่สามารถปลูกพืชอาหารสัตว์ให้ได้ผลผลิตตามมาตรฐาน ซึ่งต้นข้าวโพดควรได้ผลผลิตประมาณ 4,000-5,000 กก./ไร่/รอบ (เสาวลักษณ์, 2556) หญ้าเนเปียร์ปกช่องครัวได้ผลผลิตประมาณ 13,000 กก./ไร่/รอบ (กรมปศุสัตว์, 2556) และหญ้าแพงโกล่าครัวได้ผลผลิตประมาณ 3,000-4,000 กก./ไร่/รอบ (กรมปศุสัตว์, 2545)

ดังนั้น การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์ เขต 7 จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาการปลูกพืชอาหารสัตว์ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ตลอดจนความต้องการการส่งเสริมที่แท้จริงของเกษตรกร ซึ่งจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ตรงตามความต้องการ สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมทั้งเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7
2. เพื่อศึกษาข้อมูลด้านการผลิตของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7
3. เพื่อศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7

ความสำคัญของงานวิจัย

- เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร ข้อมูลด้านผลผลิต และทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่สำหรับปลูกพืชอาหารสัตว์ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7
- เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมอาชีพสำหรับเกษตรกร การแก้ปัญหาการปรับเปลี่ยนาชีพจากการทำมาเป็นการปลูกพืชอาหารสัตว์แก่เกษตรกรได้ตรงประเด็น มีแนวทางในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และแนวทางการพัฒนาอาชีพก่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้การปลูกพืชอาหารสัตว์เป็นอาชีพที่มั่นคง และลดปัญหาจากการประกอบอาชีพทำนาที่ต้องใช้น้ำมาก ผลกระทบจากการขาดน้ำ ในช่วงฝนทึ่งช่วงหรือเกิดภัยแล้ง รวมถึงเป็นข้อมูลพื้นฐานงานวิชาการ เพื่อต่อยอดสู่การวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาในลักษณะเดียวกัน

กรอบแนวคิดการศึกษา

ตัวแปรต้น

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
ปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์
ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7

- ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร ประกอบด้วย อายุ เพศ ศาสนา การศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพ หลัก อาชีพเสริม รายได้ แรงงาน พื้นที่ถือครอง เหตุผลความจำเป็น
- ข้อมูลด้านการผลิต ประกอบด้วย ประสบการณ์ทำนา วัตถุประสงค์การทำนา พื้นที่ ต้นทุนการผลิต ประเภทพืช วัตถุประสงค์การปลูกพืชอาหารสัตว์ ต้นทุน
- ปัญหาและอุปสรรค

ตัวแปรตาม

ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการ
ปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่
ปศุสัตว์เขต 7 ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่

-
- ```

graph TD
 A[ประเมิน ทัศนคติ] --> B[ตัวแปรตาม]

```
- ด้านการประชาสัมพันธ์และชี้แจงรายละเอียดของโครงการฯ ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
  - ด้านการรับสมัครและการตรวจสอบคุณสมบัติเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ
  - ด้านการฝึกอบรมให้ความรู้การปลูกพืชอาหารสัตว์คุณภาพดี
  - ด้านการสนับสนุนท่อนพันธุ์พืชอาหารสัตว์
  - ด้านการตรวจสอบแปลงปลูกพืชอาหารสัตว์
  - ด้านการโอนจ่ายเงินอุดหนุน
  - ด้านการติดตามให้คำแนะนำปรึกษาและแก้ไขปัญหาการผลิตและการตลาดของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
  - ทัศนคติต่อภาพรวมของโครงการฯ

## **สมมติฐานการศึกษา**

ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพเสริม การศึกษา ประสบการณ์ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7

## **ขอบเขตของการศึกษา**

ศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านการผลิต และทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่สำหรับปลูกพืชอาหารสัตว์ ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 4 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี กาญจนบุรี และสุพรรณบุรี จำนวน 44 ราย ซึ่งจะทำให้ทราบข้อมูลที่เป็นจริง สามารถนำมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาการปลูกพืชอาหารสัตว์ของเกษตรกรและกำหนดแนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชอาหารสัตว์แก่เกษตรกรในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 ได้

## **นิยามศัพท์เฉพาะ**

ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 หมายถึง ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ แนวโน้มในทิศทาง หรือท่าทีของเกษตรกร ที่แสดงให้เห็นถึงความพอใจ หรือไม่พอใจต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์และชี้แจงรายละเอียดของโครงการฯ ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ด้านการรับสมัครและการตรวจสอบคุณสมบัติเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ ด้านการฝึกอบรมให้ความรู้การปลูกพืชอาหารสัตว์คุณภาพดี ด้านการสนับสนุนท่อนพันธุ์พืชอาหารสัตว์ ด้านการตรวจสอบแปลงปลูกพืชอาหารสัตว์ ด้านการโอนจ่ายเงินอุดหนุน ด้านการติดตามให้คำแนะนำปรึกษาและแก้ไขปัญหาการผลิตและการตลาดของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และทัศนคติต่อภาพรวมของโครงการฯ โดยวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้ทำการศึกษาสร้างขึ้น

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 ประจำปีงบประมาณ 2562

พืชอาหารสัตว์ หมายถึง พืชอาหารสัตว์ที่กรมปศุสัตว์มีองค์ความรู้ในการปลูก การเก็บเกี่ยว การถอนม雷เบี้ยงสัตว์ และมีตลาดรองรับ ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ต้นพร้อมฝักหรือเมล็ด) หญ้าเนเปียร์ หญ้าแพงโกลา และมันสำปะหลัง (ใบและหัว)

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์ เขต 7 ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อ ต่อไปนี้

**แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ**

#### ความหมายของทัศนคติ

จากการตรวจสอบเพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีคันหา ความหมายของทัศนคติ พบว่ามีนักวิชาการ หลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ทัศนคติ ตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 หมายถึง แนวความคิด เห็นท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525)

ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกรรมเฉพาะ อย่างต่อสถานการณ์ภายนอกในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นในการสนับสนุนหรือโต้แย้งคัดค้านก็ได้ (ประภา เพ็ญ, 2520)

ทัศนคติ หมายถึง สภาวะของความพร้อมทางจิตซึ่งเกิดขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์และสภาวะของ ความพร้อม ทัศนคติจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของปฏิกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคล (สงวน, 2525) ลักษณะ สำคัญ 5 ประการ อธิบายได้ดังนี้

1. ทัศนคติเป็นความรู้สึกนึกคิดที่ก่อสร้างขึ้นจากการเรียนรู้ ไม่ใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่บุคคลจะได้รับจากประสบการณ์ ซึ่งอาจเป็นประสบการณ์ตรง หรือประสบการณ์ทางอ้อมก็ได้

2. ทัศนคติโดยตัวมันเองไม่ใช่พฤติกรรม (Not Behavior Per Se) ดังนั้นจึงมีความหมายมากกว่า ที่จะกล่าวว่า ทัศนคติเป็นความโน้มเอียงหรือสภาพความพร้อมที่จะตอบสนองต่อวัตถุ เช่น ผู้บริโภค มีแนวโน้ม ที่จะชอบ หรืออยากรับซื้อผลิตภัณฑ์ใดผลิตภัณฑ์หนึ่งโดยเฉพาะมากกว่าผลิตภัณฑ์อื่นเป็นต้น

3. ทัศนคติจะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับวัตถุเสมอ “วัตถุ” อาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล สถาบัน ผลิตภัณฑ์ ปัญหาสังคมหรืออะไรก็ได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งเกี่ยวข้องที่สำคัญ เพราะว่าทัศนคติจะไม่อาจ เกิดขึ้นได้ด้วยตัวมันเอง (Self-generated)

4. ทัศนคติมีลักษณะค่อนข้างคงทนถาวร (Enduring) ไม่ใช่อยู่ในสภาพชั่วครุชั่วyanที่จะเปลี่ยนแปลง ได้ง่ายๆ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ทัศนคติเปลี่ยนแปลงไม่ได้ แท้จริงแล้วทัศนคติเปลี่ยนแปลงได้เพียงแต่ว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นช้ามาก และมักจะเชื่อมโยงกับการต่อต้านค่อนข้างมาก และยิ่งบุคคลมีอายุ มากขึ้นทัศนคติจะยิ่งมั่นคงมากขึ้น จนยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้

5. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับวัตถุจะไม่เป็นกลาง (Not Neutral) แต่จะแสดงทิศทางและความ เข้มข้นของทัศนคติ ในทางชอบหรือไม่ชอบอย่างโดยย่างหนึ่ง เช่น ผู้บริโภคที่ทัศนคติชอบลักษณะของ ผลิตภัณฑ์นั้น และไม่ชอบลักษณะของผลิตภัณฑ์นั้น เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปเป็นความคิดรวบยอดได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ แนวโน้มในทิศทาง หรือมีท่าทีที่จะกระทำต่อบางสิ่งบางอย่างในสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา แสดงให้เห็นถึง ความรู้สึกอย่างไร อาจรู้สึกในทางบวกหรือทางลบ ชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี พ่อใจหรือไม่พ่อใจ ต่อบุคคล สิ่งของ และสถานการณ์ เป็นต้น โดยที่ทัศนคตินี้สามารถเรียนรู้ หรือจัดการได้โดยใช้ประสบการณ์ สามารถที่ จะรู้ หรือถูกตีความได้จากสิ่งที่คนพูดออกมาย่างไม่เป็นทางการ หรือจากการสำรวจที่เป็นทางการ หรือจาก พฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้น

### ลักษณะของทัศนคติ

เนื่องจากว่า nักจิตวิทยาได้ศึกษาในความหมายที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงควรกล่าวถึงลักษณะรวมๆ ของทัศนคติที่ทำให้เกิดความเข้าใจทัศนคติให้ดีขึ้น (ศักดิ์ไทย, 2545) ซึ่งลักษณะของทัศนคติสรุปได้ ดังนี้

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้
2. ทัศนคติมีลักษณะที่คงทนถาวรอยู่นานพอสมควร
3. ทัศนคติมีลักษณะของการประเมินค่าอยู่ในตัว คือ บอกลักษณะตี-ไม่ตี ขอบ-ไม่ขอบ เป็นต้น
4. ทัศนคติทำให้บุคคลที่เป็นเจ้าของพร้อมที่จะตอบสนองต่อที่หมายของทัศนคติ

5. ทัศนคติบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับสิ่งของ และบุคคลกับสถานการณ์ นั่นคือทัศนคติย่อมมีที่หมายนั่นเอง

### องค์ประกอบของทัศนคติ

จากการตรวจสอบสารที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของทัศนคติ พบร่วมกัน 3 แบบ (ธีระพร, 2528) คือ ทัศนคติแบบ 3 องค์ประกอบ ทัศนคติแบบ 2 องค์ประกอบ และทัศนคติแบบ 1 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ทัศนคติมี 3 องค์ประกอบ แนวคิดนี้ระบุว่า ทัศนคติมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. องค์ประกอบด้านปัญญา (Cognitive Component) ประกอบด้วยความเชื่อ ความรู้ ความคิดและความคิดเห็น 2. องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกขอบ-ไม่ขอบ หรือ ทางที่ดี-ไม่ดี 3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง แนวโน้มหรือความพร้อมที่บุคคลจะปฏิบัติ

2. ทัศนคติมี 2 องค์ประกอบ แนวคิดนี้ระบุว่าทัศนคติมี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. องค์ประกอบด้านปัญญา (Cognitive Component) 2. องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Affective Component)

3. ทัศนคติมีองค์ประกอบเดียว แนวคิดนี้ระบุว่า ทัศนคติมีองค์ประกอบเดียว คือ อารมณ์ความรู้สึก ในทางที่ชอบหรือไม่ชอบที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

### ประเภทของทัศนคติ

การแสดงออกทางทัศนคติสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ (ดารลี, 2542)

1. ทัศนคติในทางบวก (Positive Attitude) คือ ความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมในทางที่ดีหรือยอมรับ ความพอใจ เช่น นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการโฆษณา เพระวิชาการโฆษณาเป็นการให้บุคคลได้มีอิสรภาพทางความคิด

2. ทัศนคติในทางลบ (Negative Attitude) คือ การแสดงออกหรือความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมในทางที่ไม่พอใจ ไม่ดี ไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย เช่น นิสัยไม่ชอบคนเลี้ยงสัตว์ เพราะเห็นว่าทารุณสัตว์

3. การไม่แสดงออกทางทัศนคติ หรือมีทัศนคติเฉยๆ (Passive Attitude) คือ มีทัศนคติเป็นกลาง อาจจะเพราะว่าไม่มีความรู้สึกความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ หรือในเรื่องนั้นๆ เราไม่มีแนวโน้มทัศนคติอยู่เดิมหรือไม่มีแนวโน้มทางความรู้ในเรื่องนั้นๆ มาก่อน เช่น เราไม่มีทัศนคติที่เป็นกลางต่อตู้ไมโครเวฟ เพราะเราไม่มีความรู้เกี่ยวกับโถหีหรือคุณของตู้ไมโครเวฟมาก่อน

### แนวคิดเกี่ยวกับการวัดทัศนคติ

พาสูรรณ์ (2532) อธิบายว่า การวัดด้านจิตนิสัย หรือความรู้สึก เป็นการวัดพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกหรืออารมณ์ เช่น ความสนใจ ความพอใจ ความซาบซึ้ง เจตคติหรือทัศนคติ ค่านิยมการปรับตัวทัศนคติเป็นการวัดถึงความรู้สึกของบุคคลอันเนื่องมาจากการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ต่อสิ่งต่างๆ ที่ค่อนข้างถาวรในระยะหนึ่ง แต่อาจเปลี่ยนได้ และทัศนคติก็สามารถระบุ ทิศทาง ความมากน้อยหรือความเข้มได้

ทัศนวสิ (2553) สรุปไว้ว่า การวัดทัศนคติเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ไม่เหมือนกับการวัดทางกายภาพซึ่งเราสามารถวัดได้โดยตรง เพราะทัศนคติเป็นเพียงท่าทีของจิตซึ่งกำหนดแนวปฏิบัติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก่อนที่จะทำการแสดงออกเป็นรูปแบบ ด้วยเหตุนี้ การวัดทัศนคติจึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ต้องอาศัยการตอบสนองของมาให้เห็นเป็นพฤติกรรมภายนอกเสียก่อนจึงจะวัดได้ โดยทั่วไปการวัดทัศนคติจะวัดด้วยเครื่องมือที่สร้างขึ้น โดยมีการวัดในสองลักษณะ คือ วัดทิศทาง (Direction) ได้แก่ ทางบวกและทางลบ ซึ่งหมายถึง การประเมินค่าของ การรู้สึก และการกระทำ และการวัดในเชิงปริมาณ (Magnitude) ได้แก่ ความเข้มข้นหรือความรุนแรงของ ทัศนคติว่าเป็นในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์นั่นเอง ทั้งนี้ วิธีการวัดอาจทำได้หลายวิธี แต่วิธีที่นิยมใช้กัน มีดังนี้

1. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการที่ใช้ประสาทหูและประสาทตาเป็นสำคัญ การสังเกต เป็นวิธีการศึกษาพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด แล้วนำข้อมูลที่สังเกตนั้น ไปอนุมานว่าบุคคลนั้น มีทัศนคติต่อสิ่งนั้นอย่างไร

2. การสัมภาษณ์ (Interview) หรือการทำแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นวิธีการที่อาศัยการพูดคุย ทั้งโดยการสัมภาษณ์ การซักถาม โดยอาศัยการตอบสนองทางคำพูด ซึ่งเป็นวิธีการวัดที่ถูกนำมาใช้บ่อยครั้ง เพราะมีความสะดวกและง่ายต่อการวัดทัศนคติ

3. แบบรายงานตนเอง (Self-report) เป็นวิธีการวัดโดยให้บุคคลนั้น เล่าความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้นของมา ว่ารู้สึกอย่างไร ซึ่งผู้เล่าจะบรรยายความรู้สึกนิยมคิดของมาตามประสบการณ์และความสามารถที่มีอยู่ ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

### ประโยชน์ของการวัดทัศนคติ

1. วัดเพื่อทำนายพฤติกรรม ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า บุคคลนั้นมีทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปในทางที่ดีหรือไม่ดีมากหรือน้อยเพียงใด ซึ่งทัศนคติของบุคคลนี้เอง จะเป็นเครื่องทำนายว่าบุคคลนั้นจะมีการกระทำต่อสิ่งนั้นไปในทำนองใด นอกจากนี้ ยังเป็นแนวทางให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อบุคคลนั้นได้อย่างถูกต้อง และอาจเป็นแนวทางให้ผู้อื่นสามารถควบคุมพฤติกรรมของบุคคลนั้นได้ด้วย

2. วัดเพื่อหาทางป้องกัน การที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดนั้น เป็นสิทธิของแต่ละบุคคล แต่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข บุคคลในสังคมนั้น ควรจะมีทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน และไม่เกิดความแตกแยกขึ้นในสังคม

3. วัดเพื่อหาทางแก้ไข การวัดทัศนคติจะทำให้เราทราบว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปในทิศทางใด ดีหรือไม่ดี เมามะสมหรือไม่เมามะสม ดังนั้น การรู้ถึงทัศนคติของบุคคล จะช่วยให้เราสามารถวางแผนและดำเนินการแก้ไขลักษณะที่ไม่เมามะสมของบุคคลนั้นได้

4. วัดเพื่อให้เข้าถึงสาเหตุและผล (พฤติกรรม) ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ นั้น เปรียบเสมือนเป็นสาเหตุภายในที่ทำให้บุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมໄไปได้ต่างๆ กัน

### วิธีการวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น

โดยทั่วไปจะต้องมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้า และการตอบสนอง โดยมากจะใช้แบบสอบถาม จะต้องระบุให้ผู้ตอบตอบว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กำหนดให้ โดยการแบ่งน้ำหนักของความคิดเห็นออกเป็น 3 ระดับ (หรือมากกว่า) คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ทั้งนี้ วิธีวัดความคิดเห็นหรือทัศนคติมี 4 วิธี ได้แก่

1. วิธีของ瑟อร์สโตรน (Thurstone's method) เป็นวิธีการสร้างมาตราวัดออกเป็นปริมาณ แล้วทำการเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็น ทัศนคติ ไปในทางเดียวกัน เปรียบเสมือนว่าเป็น scale ที่มีช่วงห่างเท่าๆ กัน (Equal-appearing intervals)

2. วิธีของกัตต์แมน (Guttman's scale) เป็นวิธีการวัดทัศนคติและความคิดเห็นที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และสามารถจัดอันดับข้อความทัศนคติสูงต่ำที่เปรียบเทียบซึ่งกันและกันได้ โดยเปรียบเทียบจากอันดับต่ำสุดถึงสูงสุดได้ และแสดงถึงการสะสมของข้อแสดงความคิดเห็น

3. วิธีจำแนกแบบ S-D Scale (Semantic differential scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติและความคิดเห็นโดยอาศัยคู่คำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม (Bipolar adjective) เช่น “ดี” ตรงกันข้ามกับ “เลว” “ขยัน” ตรงกับ “ชี้เกียจ” เป็นต้น

4. วิธีของลิกเกอร์ (Likert's method) ถูกคิดขึ้นโดย Rensis Likert เป็นวิธีการสร้างมาตราวัดทัศนคติและความคิดเห็นที่นิยมแพร่หลาย เพราะเป็นวิธีสร้างมาตราวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางชอบหรือไม่ชอบ โดยจัดอันดับความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (Strongly agree) เห็นด้วย (Agree) ไม่แน่ใจ (Undecided) ไม่เห็นด้วย (Disagree) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (Strongly disagree) และให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 หรือ +2, +1, 0, -1, -2 ตามลำดับ

ในการวัดทัศนคติ ส่วนมากใช้วิธีของ Likert ทั้งนี้ เพราะวิธีการดังกล่าวได้กำหนดให้ข้อความทุกข้อในแบบวัดทัศนคติมีความสำคัญเท่ากันหมด คะแนนของผู้ตอบแต่ละคนในแบบวัดทัศนคติ คือผลรวมของคะแนนทุกข้อในแบบวัดทัศนคติ ซึ่ง Likert ถือว่า ผู้มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใด โอกาสที่จะตอบเห็นด้วยกับข้อที่สนับสนุนสิ่งนั้น จะมีมากตามไปด้วย และโอกาสที่จะตอบเห็นด้วยกับข้อที่ต่อต้านสิ่งนั้นจะมีน้อย แต่จะมีระดับการเลือกตอบ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง อีกทั้งการใช้แบบวัดทัศนคติของ Likert ใช้จำนวนข้อได้มากกว่า จึงทำให้ครอบคลุมประเด็นเนื้อหาที่น่าสนใจได้อย่างกว้างขวาง ส่วนวิธีการหาระดับทัศนคติโดยจัดหาหัวข้อในหลายๆ หัวข้อ โดยในแต่ละหัวข้อจะใส่ระดับทัศนคติให้ครบถ้วน หลังจากนั้น ก็จะนำคะแนนที่ได้ในแต่ละประเด็นมาหาค่าเฉลี่ย ซึ่งค่าเฉลี่ยนี้เอง คือค่าทัศนคติ

นอกจากนี้ การวัดทัศนคติยังวัดได้โดยการสังเกตพฤติกรรม ซึ่งต้องใช้เวลาเข้าไปคลุกคลีและต้องใช้กำลังคน ส่วนมากจึงนิยมใช้การวัดทัศนคติแบบการใช้มาตราวัดทัศนคติที่สร้างขึ้น หรือวัดจากการสร้างแบบสอบถาม แต่มีสิ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือ คุณภาพของมาตราวัดหรือแบบสอบถามที่สร้างขึ้น และปัญหาการแก้ลงตอบไม่ตรงกับความรู้สึกนึกคิดของตน ซึ่งเรื่องนี้กิจกรรมบางท่านแนะนำว่า ใน การสร้างแบบวัดทัศนคติ ต้องนำประโยชน์ทั้งหลายที่เป็นตัวแทนของเนื้อหาที่ต้องการวัดทัศนคติที่ต้องการนั้น มาใช้ให้ครบถ้วน ในแต่ละหัวข้อที่ต้องการวัด ฉะนั้น แบบวัดทัศนคติต่อสิ่งหนึ่ง ๆ จะต้องใช้ประโยชน์ที่เลือกสรรมาแล้วอย่างน้อย 10-20 ประโยค ที่เกี่ยวกับเรื่องเดียวกันมาสร้างแบบสอบถาม

### แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกพืชอาหารสัตว์

#### ความหมายของพืชอาหารสัตว์

ประวิตร (2555) กล่าวว่า พืชอาหารสัตว์ (Forages) หมายถึงกลุ่มพืชที่ปลูกเพื่อใช้เลี้ยงสัตว์เคี้ยวเอื้อง เช่น วัว ควาย แพะ และแกะ จึงอาจเรียกว่าอาหารหายา ซึ่งประกอบด้วยหญ้าและถั่วอาหารสัตว์ กว่า 500 ชนิด แต่ที่มีการนำมาปลูกและใช้ประโยชน์กันอย่างแพร่หลายแล้วมีประมาณ 20 ชนิด การพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยนั้น ควรพัฒนาทั้ง ด้านพันธุ์สัตว์ ด้านการจัดการ และด้านอาหารสัตว์ แต่ในความเป็นจริงของการเลี้ยงสัตว์เคี้ยวเอื้องของประเทศไทยนั้น พบว่า เราให้ความสำคัญในด้านอาหารหายาน้อยมาก จะเห็นได้ว่า ไม่ค่อยมีแปลงหญ้าหรือทุ่งหญ้า เกษตรกรไม่นิยมปลูกพืชอาหารสัตว์ แต่จะเลี้ยงสัตว์โดยอาศัยหญ้าพื้นเมืองตามธรรมชาติ เช่น ตามที่สาธารณะ หรือตามข้างถนนโดยตรงเลย

## ประโยชน์ของการปลูกพืชอาหารสัตว์

การปลูกพืชอาหารสัตว์ หรือการทำแปลงหญ้านั้น เป็นการประกันความมั่นคงทางอาหารตลอดทั้งปี ให้แก่สัตว์ เพื่อให้สัตว์ได้เจริญเติบโตเต็มศักยภาพของพัฒนกรรม ให้สัตว์สามารถเจริญพัฒนา และมีสุขภาพที่แข็งแรง อันจะทำให้ได้รับผลผลิต เช่น น้ำนม หรือลูกสัตว์ หรืออัตราการสร้างเนื้อที่คุ้มค่า

## การปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์

ปัจจุบันมีการส่งเสริมการปลูกพืชอาหารสัตว์หลายชนิดเพื่อเป็นทางเลือกใหม่ในการผลิตพืช ได้แก่ การทำนาหญ้า การทำหญ้าแพงโกล่าแห้ง การปลูกถั่วคาดเพื่อทำถั่วแห้ง การผลิตเมล็ดถั่วสไตโล และหญ้ารูซี่ เหล่านี้จัดว่าเป็นทางเลือกใหม่สำหรับเกษตรกรในพื้นที่แห้งแล้ง หรือพื้นที่ลุ่มจัด และเป็นการจัดโครงสร้างของระบบผลิตสัตว์ให้หลากหลายและครบวงจรมากขึ้น

พื้นที่จำนวนมากจัดเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) สำหรับการปลูกข้าว หากทำการปลูกข้าวจะมีผลผลิตเฉลี่ยต่ำประมาณ 350 กิโลกรัม/ไร่ มีรายได้ประมาณ 4,200 บาท/ไร่/ปี ขณะที่ต้นทุนการผลิตใกล้เคียงกับรายได้ซึ่งมีผลกำไรต่อปีต่ำมากหรืออาจจะขาดทุน ดังนั้น หากเกษตรกรปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่เหมาะสม เป็นปลูกพืชอาหารสัตว์เลี้ยงโค โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีการเลี้ยงโคอยู่แล้วไม่ต้องลงทุนซื้ออาหารเทียม โดยเปลี่ยนมาปลูกพืชอาหารสัตว์พันธุ์ที่เหมาะสม ดูแลให้มีคุณภาพดี จะได้อาหารเทียมที่มีคุณค่าทางโภชนาะสูง เช่น ปลูกหญ้าแพงโกลา หญ้านเเปียร์ปากช่อง 1 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แล้วนำผลผลิตมาเลี้ยงโคจะเป็นการเพิ่มรายได้เกษตรกร โดยมีชนิดพืชอาหารสัตว์ที่ได้รับความนิยมและมีแนวทางในการปลูก ดังนี้

### 1. หญ้าแพงโกล่า

เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี ต้นกิ่งตั้งกิ่งเลี้ยง ลำต้นเล็ก ไม่มีขน ใบเล็กเรียวยาว ใบดอกอ่อนนุ่ม เหมาะสำหรับทำหญ้าแห้ง ทนน้ำท่วมขัง เจริญเติบโตดีในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง เหมาะสำหรับปลูกในเขตชลประทาน การปลูกใช้ท่อนพันธุ์อัตรา 200-250 กิโลกรัม/ไร่ พื้นที่ลุ่ม ทำเทือกแบบนาหัวน้ำน้ำตาม ปรับระดับน้ำให้สูง 10-15 เซนติเมตร หัวน้ำท่อนพันธุ์ให้หัวแปลงแล้วนาบกดหัวน้ำให้จมน้ำ แข็งทึบไว้ประมาณ 1 สัปดาห์ แล้วระบายน้ำออก ใส่ปุ๋ยทึบไว้ประมาณ 1 เดือน จนดินแห้งจึงให้น้ำโดยให้ชั้ง 2 วัน และใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตราไร่ละ 15-25 กิโลกรัม ให้หัวแปลง หลังจากนั้น 10-15 วัน เมื่อดินเริ่มแห้ง จึงให้น้ำครั้งที่ 2 และหัวน้ำปุ่ยยุเรียสูตร 46-0-0 อัตราไร่ละ 10 กิโลกรัม ในแต่ละรอบของการตัดควรใส่ปุ่ยยุเรีย 2 ครั้งๆ ละ 10 กิโลกรัม/ไร่ และใส่ปุ่ยสูตร 15-15-15 อัตราไร่ละ 15-25 กิโลกรัมหลังตัด พื้นที่ดอนก่อนได้พรุนดินครั้งสุดท้าย ใส่ปุ่ยสูตร 15-15-15 อัตรา 50-100 กิโลกรัม/ไร่ เป็นปุ่ยรองพื้น หลังจากได้พรุนแล้วซึ่งร่องห่างกัน 30 เซนติเมตร ลึกประมาณ 10 เซนติเมตร วางหัวน้ำพันธุ์ 3-5 หัว เรียงต่อกันเป็นแนว ใช้ดินกลบเล็กน้อย และ夷ีบให้แน่น หรือหัวน้ำห่อนพันธุ์อย่างสม่ำเสมอหัวแปลงแล้ว ได้พรุนกลบด้วยไผ่ผาน 7 ที่ปรับหน้าผานให้เสมอแล้ว ในแต่ละรอบของการตัดควรใส่ปุ่ยคราวร่วมด้วย และใส่ปุ่ยยุเรีย 2 ครั้งๆ ละ 10 กิโลกรัม/ไร่ ครั้งแรกหลังตัด 1 วัน และครั้งที่ 2 หลังตัด 10-15 วัน (กรมปศุสัตว์, 2553)

### 2. หญ้านเเปียร์ปากช่อง 1

เป็นหญ้าลูกผสมระหว่างหญ้านเเปียร์ยักษ์และหญ้าไข่มุก เป็นพืชอาหารสัตว์ที่มีศักยภาพสูงทั้งในเรื่องการผลิตและคุณค่าทางอาหาร เหมาะสำหรับใช้เลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะสัตว์เคี้ยวเอื้อง หญ้านเเปียร์ปากช่อง 1 มีอายุหลายปี (ประมาณ 6-7 ปี) โตเต็มที่สูงประมาณ 4 เมตร โตเร็วให้ผลผลิตต่อไร่สูง ปริมาณสูง มีความน่ากินสูง ตอบสนองต่อการให้น้ำและปุ๋ยดี แตกกอตี แก่ช้า ทนแล้ง ในฤดูหนาวเติบโตดีไม่มีการชะงัก ไม่มีระยะพักตัวใบและลำต้นอ่อนนุ่ม ขอบใบไม่คมไม่เข็ม ระยะออกดอกอ่อนสั้น ไม่ติดเมล็ด ให้ผลผลิตตลอดทั้งปี มีปริมาณน้ำตาลในใบและลำต้นสูง มีระบบ rakg ที่แข็งแรง แผ่กระจาดอยู่ในดิน ดูดซึมน้ำและปุ่ยได้ดี ลักษณะลำต้นและทรงต้น

ตั้งตรง ปลูกขยายพื้นที่โดยใช้ท่อพันธุ์ ปรับตัวได้ดีในดินหลายสภาพ ขอบดินที่มีการระบายน้ำดีและมีความอุดมสมบูรณ์ มีความเป็นกรด-ด่าง 6.0-7.5 หมักแล้ง แต่ไม่ทนน้ำท่วมชั่ง ต้องการน้ำฝนประมาณ 1,000 มิลลิเมตร/ปี ชอบแสงแดด ไม่มีโรคและแมลงรบกวน เก็บเกี่ยวง่าย เหมาะสมกับเกษตรกรที่มีพื้นที่จำกัด การเตรียมดินทำได้โดยการไถกำจัดวัชพืชแล้วตากดินทิ้งไว้ประมาณ 5-7 วัน ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักอัตรา 2,000 กิโลกรัม/ไร่ ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กิโลกรัม/ไร่ เป็นปุ๋ยรองพื้น โภคลุกเค้าให้เข้ากัน ควรปลูกทันทีหลังเตรียมดินเสร็จเพื่อป้องกันดินสูญเสียความชื้น ท่อนพันธุ์ใช้ปลูกต้องสมบูรณ์ มีอายุประมาณ 3-4 เดือน สับท่อนพันธุ์ให้มีข้ออยู่ 2 ข้อ ปลูกโดยใช้ระยะห่างระหว่างแพร 120 เซนติเมตร ระหว่างต้น 80 เซนติเมตร ปลูกหกมล 2 ท่อน ปักไขว้ท่อนพันธุ์อุ่น 30 องศา ให้ 1 ข้อ จมอยู่ในดินประมาณ 1-2 นิ้ว กรณียกร่องปลูกหรือปลูกแบบอ้อยจะช่วยให้การปฏิบัติงานสะดวกมากขึ้น ทั้งในการปลูก การให้น้ำ และการระบายน้ำ ซึ่งจะช่วยให้รากสามารถหยับลิกกลงไปในดินได้ดี การยกร่องควรวางแผนร่องของพื้นที่เพื่อลดการพัดพาของดินเนื่องจากน้ำและทำให้น้ำซึมลงดินได้มากขึ้น การปลูกปลายฝนต้องໄสให้ลึกและยกร่องให้สูง การปลูกลึกจะช่วยให้ทอนแล้งได้ดี ผลผลิตสูง และไวต่อได้นานกว่าการปลูกต้น ระยะร่องห่างกันประมาณ 85 เซนติเมตร นำต้นพันธุ์ทั้งลำวางในร่องลำต่อลำ ใช้มีดสับให้ลำต้นขาดจากกัน กลบดินให้มีความหนาพอประมาณ ถ้าปลูกข้ามแล้งต้องกลบดินให้หนากว่าช่วงต้นฝน การปลูกในพื้นที่ขนาดใหญ่อาจปลูกโดยใช้เครื่องปลูก ซึ่งสามารถปลูกได้รวดเร็วスマ่เสมอ เครื่องปลูกสามารถทำงานได้หลายอย่างคือเริ่มตั้งแต่เปิดร่องตัดต้นพันธุ์ทั้งลำออกเป็นท่อน วางท่อนพันธุ์ ใส่ปุ๋ยและกลบ ในเวลา 1 ชั่วโมง สามารถปลูกได้ประมาณ 3-4 ไร่ หลังจากปลูกประมาณ 2-3 สัปดาห์ ให้กำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ยหยุ่น (46-0-0) กอล 1 ช้อนโต๊ะ เร่งให้หญ้าตั้งตัว และเจริญเติบโตเร็ว แตกกอตี ใบเขียวเข้มดกงาม ลำต้นสูงใหญ่ ทำให้คลุมวัชพืช ซึ่งวัชพืชจะชะงัก การเจริญเติบโตและตายไป หญ้านาเปียร์ปากช่อง 1 ตอบสนองต่อการให้น้ำได้มาก การให้น้ำแบบสปริงเกล็น้ำหวาย มินิสปริงเกล็น ท่อน้ำหยด และเทปน้ำพุ ควรให้น้ำทุกๆ 3-5 วัน ส่วนการให้น้ำแบบปล่อยน้ำให้ไปตามร่องหน้าดิน ควรให้น้ำทุกๆ 7-10 วัน จะทำให้หญ้าสามารถให้ผลผลิตได้ตลอดทั้งปี การตัดหญ้าครั้งแรกจะทำหลังจากปลูกได้ประมาณ 75 วัน เพื่อให้ระบบราชพัฒนาเจริญเติบโตและแข็งแรงเดี๋ยวที่หลังจากนั้นให้ตัดทุกๆ 45-60 วัน หลังจากตัดได้ประมาณ 2 สัปดาห์ ให้ใส่ปุ๋ยหยุ่น กอล 1 ช้อนโต๊ะ เพื่อเร่งให้หญ้าเจริญเติบโต แตกกอมาก ลำต้นใหญ่ เมื่อตัดไปครบรอบ 3 รอบ ควรเปลี่ยนจากปุ๋ยหยุ่นเป็นปุ๋ยสูตร 15-15-15 บ้าง เพื่อรักษาสมดุลของธาตุอาหารหลักในแปลงหญ้า

### 3. การปลูกต้นข้าวโพดพร้อมผักและข้าวโพดเลี้ยงลักษณะ

ข้าวโพดเป็นพืชที่เจริญเติบโตได้ดีในดินแบบทุกชนิด โดยเฉพาะดินร่วนปนทราย พื้นที่ใช้ในการปลูกควรเป็นที่ดอนน้ำไม่ท่วมชั่ง มีความลาดชันต่ำการระบายน้ำดี ปริมาณอินทรีย์วัตถุสูง

พันธุ์ข้าวโพด แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) พันธุ์ถูกผสม เป็นพันธุ์ที่เกษตรกรนิยมปลูก มีลักษณะสมำเสมอ ให้ผลผลิตและคุณภาพสูง แต่เกษตรกรไม่สามารถเก็บเมล็ดไว้ทำพันธุ์ได้ ได้แก่ พันธุ์นกรสวรรค์ 3 พันธุ์ไฟโอเนียร์ A33 พันธุ์แปซิฟิค 984 พันธุ์ชีพีดีเค 888 2) พันธุ์ผสม เปิด มีลักษณะทางการเกษตรไม่สมำเสมอ ต้านทานต่อโรคนานาค้าง เมล็ดพันธุ์มีราคาถูก เกษตรกรสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ทำพันธุ์ได้ ตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ประเภทนี้ ได้แก่ พันธุ์สุวรรณ 5 และพันธุ์นกรสวรรค์ 1

การเตรียมดิน มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อทำให้สภาพของดินเหมาะสมกับการออกและเจริญเติบโตของต้นข้าวโพด มีขั้นตอน คือ โภครังสรรค์ด้วยผ่านสาม 1 ครั้ง ลึก 20-30 เซนติเมตร ตากดิน 7-10 วัน เพื่อช่วยทำลายวัชพืชและโรคพืชในดิน โภครังที่ 2 คือ ไพรวนดินด้วยผ่านเจ็ด 1 ครั้ง ปรับระดับดินให้สมำเสมอ แล้วราดเก็บชากราก เง้า หัว และเหลืองของวัชพืชข้ามปีออกจากแปลง ปรับความเป็นกรด-ด่าง โดยดูค่า PH ของดินถ้าค่าต่ำกว่า 5.5 ควรห่วงปุ๋นข้าวในอัตรา 100 กิโลกรัม/ไร่ สำหรับดินร่วนปนทราย และอัตรา 200-400

กิโลกรัม/ໄຮ สำหรับดินร่วนเหนียวหรือดินเหนียว และไถกลบดินหรือหัวน้ำพืชบำรุงดินแล้วไถกลบในระยะที่พืชบำรุงดินเริ่มติดฝักหรือหลังเก็บเกี่ยวพืชบำรุงดิน

การปลูก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สามารถปลูกได้ 2 วิธี ได้แก่ การปลูกโดยใช้แรงงานคน และการปลูกโดยใช้เครื่องจักร

1. การปลูกด้วยแรงงานคน ใช้ระยะระหว่างแ睅 75 เซนติเมตร ระหว่างต้น 20-25 เซนติเมตร ใช้อัตราปลูก 8,533-10,667 ตัน/ໄຮ หรือใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 3-4 กิโลกรัม/ໄຮ อาจใช้จอบขุดเป็นหลุมหรือรถไถเดินตาม หรือรถแทรกเตอร์ติดหัวไปดรอร่องแล้วหยดเมล็ดหลุมละ 1 เมล็ด กลบดินให้แน่น

2. การปลูกด้วยเครื่องจักรกลเกษตร ปรับให้มีระยะระหว่างแ睅 75 เซนติเมตร ระยะระหว่างต้น 20 เซนติเมตร จำนวน 1 ตัน/หลุม หรืออัตราปลูก 10,667 ตัน/ໄຮ ใช้เมล็ดพันธุ์ 2-3 กิโลกรัม/ໄຮ โดยไม่ต้องถอนเยก

การให้ปุ๋ย ควรมีการใส่ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ โดย ปุ๋ยอินทรีย์ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ผ่านกระบวนการหมัก หรือกระบวนการอื่นที่ย่อยสลายโดยสมบูรณ์ ก่อนและหลังปลูกข้าวโพด และไถกลบเมื่อพืชบำรุงดินอายุ 50 วัน หรือกำลังออกดอก สำหรับ ปุ๋ยเคมี แบ่งใส่ 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 ใส่ปุ๋ยสูตร 16-20-0 หรือ 15-15-15 รองพื้น ก่อนปลูกหรือรอยเป็นแผลแล้วกลบพร้อมปลูก ในอัตรา 25-30 กิโลกรัม/ໄຮ ครั้งที่ 2 ใส่ปุ๋ยยุเรียสูตร 21-0-0 ในอัตรา 25-30 กิโลกรัม/ໄຮ เมื่อข้าวโพดอายุได้ประมาณ 40-45 วัน

การป้องกันกำจัดโรค ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีโรคที่สำคัญ ได้แก่ โรคราն้ำค้างหรือโรคใบลาย การป้องกัน ต้องคลุกเมล็ดด้วยสารเคมีป้องกันโรคก่อนปลูก การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคในข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เช่น โรครา น้ำค้างหรือโรคใบลาย ใช้เมทาแอลกอฮอล (35% ดีเอส) อัตราส่วน 7 กรัม/เมล็ดข้าวโพด 1 กิโลกรัม คลุกเมล็ด พันธุ์ก่อนปลูก

การป้องกันกำจัดวัชพืช การปลูกข้าวโพดเพื่อให้ได้ผลผลิตสูงที่สุด ต้องให้ข้าวโพดปลอดภัย ช่วง 1 เดือนแรก ต้องไถพรวนดินกำจัดวัชพืช ด้วยหญ้า หรือทำรุนพร้อมกับการใส่ปุ๋ยรองพื้น

แมลงศัตรูพืชที่ สำคัญ ได้แก่ 1) หนอนเจาะลำต้นข้าวโพด หนอนกระทุก นมอดดิน เมื่อมีการ ระบาดรุนแรงส่งผลให้ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลง มีการระบาดรุนแรงในสภาพอากาศแห้งแล้งหรือฝนทึ่ง ช่วงเวลานาน โดยเฉพาะการปลูกในปลายฤดูฝน

การเก็บเกี่ยว เพื่อผลิตเมล็ด ต้องเก็บเกี่ยวเมื่อเมล็ดข้าวโพดแก่จัดหรือแห้งหมดทั้งเปลงแล้วประมาณ 7 วัน หรือเมล็ดมีความชื้นประมาณ 23 เปอร์เซ็นต์ หรืออาจสังเกตได้จากใบข้าวโพดเปลี่ยนเป็นสีฟางข้าวทั้งเปลง ไม่ควรเก็บเกี่ยวข้าวโพดหลังฝนตก เพราะเมล็ดมีความชื้นสูง ควรปล่อยให้ฝักและต้นข้าวโพดแห้งก่อน ส่วนการเก็บเกี่ยวเพื่อผลิตต้นข้าวโพดพร้อมฝัก ต้องเก็บเกี่ยวเมื่อเมล็ดข้าวโพดอยู่ในระยะเมล็ดน้ำนมประมาณ ครึ่งหนึ่ง (Milk line 50%) หรือเมื่อต้นข้าวโพดพร้อมฝักมีอายุ 85-90 วัน และไม่ควรเก็บเกี่ยวข้าวโพดหลังฝนตก เพราะส่งผลให้มีความชื้นสูง

### โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7

โครงการมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) เพื่อลดพื้นที่ไม่เหมาะสมต่อการปลูกข้าว (S3/N) โดยการปลูกพืชอาหารสัตว์ทดแทน และ 2) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการผลิตปศุสัตว์ด้วยพืชอาหารสัตว์คุณภาพดี

สำหรับเป้าหมายโครงการ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 ลดพื้นที่ทำนา 1,000 ไร่ ปรับเปลี่ยนเป็นปลูกพืชอาหารสัตว์คุณภาพดีทดแทน ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ต้นพร้อมฝักหรือเมล็ด) หญ้าเนเปียร์ หญ้าแพงโกลา

และมันสำปะหลัง (ใบและหัว) ซึ่งเป็นพืชอาหารสัตว์ที่มีตลาดรองรับและกรมปศุสัตว์มีองค์ความรู้ในการปลูก การเก็บเกี่ยว และการเก็บถนนเเสบปีงสัตว์

ในการดำเนินงานโครงการ กรมปศุสัตว์กำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินงานโครงการสรุปได้ ดังนี้

1. กรมปศุสัตว์จัดทำคู่มือการดำเนินงาน และระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการใช้จ่ายเงินอุดหนุนโครงการ ปรับเปลี่ยนพื้นที่สำหรับปลูกพืชอาหารสัตว์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 จัดประชุมสัมมนาเพื่อชี้แจงขั้นตอนการดำเนินงานโครงการฯ

2. สำนักงานปศุสัตว์เขต ร่วมกับองค์กรเกษตรกร ภาคเอกชน และสหกรณ์สำรวจข้อมูลความต้องการ พืชอาหารสัตว์ให้สอดคล้องแผนการผลิต

3. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ รับสมัครเข้าร่วมโครงการฯ เสนอทางเลือกการปลูกพืชอาหารสัตว์ แก่เกษตรกรที่ต้องมีคุณสมบัติ ได้แก่

1) มีสัญชาติไทย และบรรลุนิติภาวะ เป็นหัวหน้าครัวเรือน(1 ครัวเรือน 1 สิทธิ)

2) มีทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01) ปลูกข้าวในรอบ 5 ปี (2557 - 2561) ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการปลูกข้าว (S3/N) มีเอกสารสิทธิ์ หรือสัญญาเช่ารับเงินอุดหนุนปัจจัยการผลิต 2,000 บาท/ไร่ ไม่เกิน 15 ไร่ และไม่นำพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการฯ ไปทำงานในฤดูปีการผลิต ปี 2562 (พฤษภาคม-ธันวาคม 2562)

3) เกษตรกรต้องมีบัญชีเงินฝากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ สันบสนุนท่อนพันธุ์และเม็ดพันธุ์ จัดฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการผลิต การเก็บเกี่ยว และการเก็บถนนเเสบปีงสัตว์คุณภาพดีให้กับเกษตรกร

4) เกษตรกรต้องปลูกพืชอาหารสัตว์แล้วไม่เกิน 60 วัน จึงแจ้งยืนยันการปลูก เพื่อให้คณะกรรมการตรวจสอบและรับรองสิทธิ์ให้เป็นผู้ได้รับเงินอุดหนุน คณะกรรมการจะตัดสินใจอนุมัติเงินอุดหนุน

โครงการคาดว่าจะได้ผลรับ คือ ผลผลิตข้าวออกสู่ตลาดลดลง เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการปลูกพืชอาหารสัตว์ทดแทนการปลูกข้าว พืชอาหารสัตว์ช่วยให้ผลผลิตปศุสัตว์ของเกษตรกรเพิ่มขึ้น เกษตรกรสามารถปลูกพืชอาหารสัตว์อย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 แสดงแผนที่พื้นที่ปศุสัตว์เขต 7



ที่มา: สำนักงานปศุสัตว์เขต 7 (2563)

### งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลทัศนคติ

ธวัชชัย (2545) ศึกษาทัศนคติของลูกจ้างอุทยานแห่งชาติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ พบว่า การสนับสนุนจากผู้บริหารเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติของลูกจ้างอุทยานแห่งชาติต่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวกับรายได้ อาชีพก่อนเข้าทำงานอุทยานแห่งชาติ เหตุผลในการเลือกทำงาน ความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ กิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในอุทยานฯ และความพึงพอใจต่องานที่รับผิดชอบ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติ ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนทั้งในเรื่องเครื่องมืออุปกรณ์ การฝึกอบรม การพิจารณาความคึกความชอบ รวมไปถึงขวัญและกำลังใจตลอดจนสวัสดิการ ให้มากขึ้นและทั่วถึง เพื่อให้ลูกจ้างปรับเปลี่ยนทัศนคติและสามารถปฏิบัติงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

หัววี (2553) ศึกษาทัศนคติของประชาชนที่อาศัยอยู่รอบบึงบอะระเพ็ดต่อประกาศขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุมน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ศึกษาข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากประชาชนที่อาศัยอยู่โดยรอบพื้นที่บึงบอะระเพ็ด จำนวน 379 ราย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับทัศนคติต่อการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุมน้ำ วัดทัศนคติ โดยใช้มาตรวัดแบบลิเกิร์ต (Likert Scales) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นอย่างยิ่ง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติในการประกาศขึ้นทะเบียนบึงบอะระเพ็ดเป็นพื้นที่ชุมน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ได้แก่ อาชีพ ระดับการศึกษา และความรู้ความเข้าใจ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

รุติชัย (2554) ศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วม ที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ตามระบบคุณภาพภายใน ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง 350 คน และใช้แบบสอบถามประมาณค่า Likert Scale สอบถามทัศนคติจำนวน 5 ระดับ โดยระดับที่ 1 น้อยที่สุด ถึง ระดับที่ 5 มากที่สุด พบว่า ตัวแปรทัศนคติที่มีต่อระบบคุณภาพภายใน มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับตัวแปรประสิทธิภาพการดำเนินงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ตามระบบคุณภาพภายใน ในทุกด้าน ทั้งทัศนคติด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม

ภูมิพัฒน์ (2556) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์พื้นที่ชุมน้ำกุดทิง จังหวัดบึงกาฬ มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 372 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า การมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ชุมน้ำ มีความสัมพันธ์หรือมีผลต่อทัศนคติต่อการอนุรักษ์พื้นที่ชุมน้ำ นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ชุมน้ำระดับสูง มีทัศนคติในเชิงบวกมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ชุมน้ำระดับต่ำ

จากการตรวจเอกสารสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติที่ใช้ในการศึกษาเรื่องทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 มีตัวแปรที่น่าสนใจ คือ เพศ อายุ อาชีพเสริม การศึกษา ประสบการณ์ และรายได้ น่าจะมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

### บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์ เขต 7 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาสภาพทั่วไป ด้านสังคม เศรษฐกิจ การผลิต และทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ ปศุสัตว์เขต 7 โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

#### 1. ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารังนี้ เป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 ประจำปีงบประมาณ 2562 จำนวน 44 ราย จากประชากร 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 2 ราย จังหวัดราชบุรี จำนวน 4 ราย จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 7 ราย และจังหวัด สุพรรณบุรี จำนวน 31 ราย

#### 2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

##### 2.1 ตัวแปรอิสระ

2.1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพ ทางสังคม อาชีพหลัก อาชีพเสริม รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย แรงงาน พื้นที่ถือครอง และเหตุผลที่เข้าร่วมโครงการ

2.1.2 ข้อมูลด้านการผลิต ได้แก่ ประสบการณ์ในการทำนา วัตถุประสงค์ในการปลูกข้าว ผลผลิตข้าว พื้นที่ทำนา ต้นทุนการปลูกข้าว ประเภทพืชอาหารสัตว์ที่ปลูก วัตถุประสงค์ในการปลูกพืชอาหาร สัตว์ การจำหน่ายพืชอาหารสัตว์ รายได้จากการจำหน่าย ต้นทุนในการปลูกพืชอาหารสัตว์ ปัญหาและอุปสรรค ในการปลูกพืชอาหารสัตว์

##### 2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 ข้อมูลทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่สำหรับปลูก พืชอาหารสัตว์ 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการประชาสัมพันธ์และชี้แจงรายละเอียดของโครงการฯ ของเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงาน มี 2 ข้อย่อย 2) ด้านการรับสมัครและการตรวจสอบคุณสมบัติเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ มี 4 ข้อย่อย 3) ด้านการฝึกอบรมให้ความรู้การปลูกพืชอาหารสัตว์คุณภาพดี มี 6 ข้อย่อย 4) ด้านการสนับสนุน ท่อนพันธุ์พืชอาหารสัตว์ มี 3 ข้อย่อย 5) ด้านการตรวจสอบแปลงปลูกพืชอาหารสัตว์ มี 2 ข้อย่อย 6) ด้านการ โอนจ่ายเงินอุดหนุน มี 2 ข้อย่อย 7) ด้านการติดตามให้คำแนะนำปรึกษาและแก้ไขปัญหาการผลิตและการตลาด ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน มี 2 ข้อย่อย และ 8) ความพึงพอใจต่อภาพรวมของโครงการฯ

#### 3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือ เพื่อตอบคำถามในประเด็นต่าง ๆ ของการศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดย นำแบบสอบถามไปผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรง (Validity) ของเนื้อหาจากนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญ และนำไปทดสอบ(try out) เพื่อตรวจสอบความ เชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ซึ่งมีส่วนประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (interview schedule) ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (close-ended question) และปลายเปิด (open-ended question) ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการผลิตของเกษตรกร มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (interview schedule) ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (close-ended question) และปลายเปิด (open-ended question) ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่สำหรับปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 เป็นคำถามจำนวน 8 ประเด็นรวม 22 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามหลักมาตรฐานของลิเครอร์ท (บุญธรรม, 2546) คือ

|                        |            |                 |
|------------------------|------------|-----------------|
| ระดับคะแนนการประเมินผล | น้อยที่สุด | หมายถึง 1 คะแนน |
| ระดับคะแนนการประเมินผล | น้อย       | หมายถึง 2 คะแนน |
| ระดับคะแนนการประเมินผล | ปานกลาง    | หมายถึง 3 คะแนน |
| ระดับคะแนนการประเมินผล | มาก        | หมายถึง 4 คะแนน |
| ระดับคะแนนการประเมินผล | มากที่สุด  | หมายถึง 5 คะแนน |

#### 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการด้วยตนเอง โดยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกร จำนวน 44 คน

#### 5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวม วิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสูงสุด ต่ำสุด ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร เช่น เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพหลัก อาชีพเสริม รายได้ แรงงาน พื้นที่ถือครอง

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลด้านการผลิตของเกษตรกร เช่น ประสบการณ์ วัตถุประสงค์ในการปลูก ต้นทุน ประเภทพืชอาหารสัตว์ วัตถุประสงค์การปลูกพืชอาหารสัตว์ ต้นทุน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลทัศนคติของเกษตรกร ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่สำหรับปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 จำนวน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี กาญจนบุรี และสุพรรณบุรี ในประเด็นต่าง ๆ ระดับการประเมินของเกษตรกรใช้การคำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เมื่อคำนวณหาค่าเฉลี่ยแล้วนำมาแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.01-1.80 ความหมาย เกษตรกรมีทัศนคติพอใจต่อโครงการระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 ความหมาย เกษตรกรมีทัศนคติพอใจต่อโครงการระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 ความหมาย เกษตรกรมีทัศนคติพอใจต่อโครงการระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 ความหมาย เกษตรกรมีทัศนคติพอใจต่อโครงการระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 ความหมาย เกษตรกรมีทัศนคติพอใจต่อโครงการระดับมากที่สุด

วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ระหว่างตัวแปรอิสระข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรกับตัวแปรตามทัศนคติของเกษตรกร ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่สำหรับปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7

## บทที่ 4

### ผลและวิจารณ์ผล

จากการศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 ผู้ศึกษาได้แบ่งผลการศึกษาและวิจารณ์ผลออกเป็น 3 ด้าน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

#### 1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร

ผลการศึกษาเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 เป็นประจำปี 2562 จำนวน 44 คน พบว่าเป็นเพศชายและเพศหญิงร้อยละ 50 เท่าๆ กัน มีอายุอยู่ในช่วง 46-60, 31-45 และมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 47.73, 31.82 และ 20.45 ตามลำดับ มีอายุมากสุดอยู่ที่ 86 ปี น้อยสุด อยู่ที่ 32 ปี อายุเฉลี่ยอยู่ที่ 51 ปี นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 100 สำเร็จการศึกษาระดับ ประถมศึกษา, มัธยมศึกษา, ปริญญาตรี และไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 54.55, 31.82, 9.09 และ 4.54 ตามลำดับ ไม่มีสถานภาพทางสังคม, เป็นอาสา และกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 63.64, 25.00 และ 11.36 ตามลำดับ สำหรับอาชีพหลัก เกษตรกรประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด ร้อยละ 97.73 ที่เหลือประกอบอาชีพอื่นร้อยละ 2.27 การประกอบอาชีพเสริม พบว่าเกษตรกรไม่ได้ประกอบอาชีพเสริมร้อยละ 77.27 ประกอบอาชีพเสริมได้แก่ ค้าขาย, รับจ้างทั่วไป, เกษตรกรรม และขายประกัน ร้อยละ 9.09, 9.09, 2.27 และ 2.27 ตามลำดับ รายได้ภาคการเกษตรของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีรายได้อยู่ในช่วง 5,001-10,000, น้อยกว่า 5,001 และมากกว่า 10,000 บาท/เดือน ร้อยละ 38.64, 36.36 และ 25.00 ตามลำดับ เกษตรกรมีรายได้สูงสุด 35,000 บาท/เดือน ต่ำสุด 3,000 บาท/เดือน รายได้เฉลี่ย 10,227.27 บาท/เดือน มีแรงงานในครอบครัว 2, มากกว่า 2 และ 1 คน ร้อยละ 63.64, 31.82 และ 4.54 ตามลำดับ เกษตรกรมีแรงงานในครอบครัวสูงสุด 6 คน ต่ำสุด 1 คน เฉลี่ย 2.45 คน จำนวนพื้นที่ถือครองทั้งที่เป็นของตนเองและเช่า อยู่ในช่วง 11-20, 0-10 และ มากกว่า 20 ไร่ ร้อยละ 38.64, 31.82 และ 29.54 ตามลำดับ เกษตรกรถือครองที่ดินมากที่สุด 60 ไร่ น้อยที่สุด 2 ไร่ เกษตรกรถือครองที่ดินเฉลี่ย 18.64 ไร่ เหตุผลที่ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ จำเป็นต้องปลูกเพื่อใช้เลี้ยงสัตว์ของตนเองอยู่แล้ว, ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ, พืชอาหารสัตว์มีตลาดรับซื้อแน่นอน, พืชอาหารสัตว์ปลูกง่าย ประหยัดแรงงาน และไม่ต้องดูแลรักษามากเมื่อการปลูกข้าว, ปลูกข้าวได้ผลผลิตน้อย, พืชอาหารสัตว์ราคาดี, น้ำไม่เพียงพอในการทำงาน และราคาข้าวไม่แน่นอน ร้อยละ 21.33, 18.67, 14.67, 12.00, 9.33, 9.33, 8.00 และ 6.67 ตามลำดับ

#### ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร

|                    | รายการ | จำนวน | ร้อยละ |
|--------------------|--------|-------|--------|
| <b>เพศ (n=44)</b>  |        |       |        |
| ชาย                |        | 22    | 50.00  |
| หญิง               |        | 22    | 50.00  |
| <b>อายุ (n=44)</b> |        |       |        |
| 31-45 ปี           |        | 14    | 31.82  |
| 46-60 ปี           |        | 21    | 47.73  |

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร (ต่อ)

| รายการ                                                   | จำนวน | ร้อยละ |
|----------------------------------------------------------|-------|--------|
| มากกว่า 60 ปี                                            | 9     | 20.45  |
| (ค่าสูงสุด=86, ค่าต่ำสุด=32, ค่าเฉลี่ย=51)               |       |        |
| <b>ศาสนา (n=44)</b>                                      |       |        |
| พุทธ                                                     | 44    | 100.00 |
| <b>ระดับการศึกษา (n=44)</b>                              |       |        |
| ประถมศึกษา                                               | 24    | 54.55  |
| มัธยมศึกษา                                               | 14    | 31.82  |
| ปริญญาตรี                                                | 4     | 9.09   |
| ไม่ได้เรียนหนังสือ                                       | 2     | 4.54   |
| <b>สถานภาพทางสังคม (n=44)</b>                            |       |        |
| ไม่มีสถานภาพทางสังคม                                     | 28    | 63.64  |
| อาสา                                                     | 11    | 25.00  |
| กรรมการหมู่บ้าน                                          | 5     | 11.36  |
| <b>อาชีพหลัก (n=44)</b>                                  |       |        |
| เกษตรกรรม                                                | 43    | 97.73  |
| ธุรกิจการ/ธุรกิจวิสาหกิจ                                 | 1     | 2.27   |
| <b>อาชีพเสริม (n=44)</b>                                 |       |        |
| ไม่มีอาชีพเสริม                                          | 34    | 77.28  |
| ค้าขาย                                                   | 4     | 9.09   |
| รับจำนำทั่วไป                                            | 4     | 9.09   |
| เกษตรกรรม                                                | 1     | 2.27   |
| ขายประกัน                                                | 1     | 2.27   |
| <b>รายได้จากการเกษตรของเกษตรกร (บาท/เดือน) (n=44)</b>    |       |        |
| น้อยกว่า 5,001                                           | 16    | 36.36  |
| 5,001-10,000                                             | 17    | 38.64  |
| มากกว่า 10,000                                           | 11    | 25.00  |
| (ค่าสูงสุด=35,000, ค่าต่ำสุด=3,000, ค่าเฉลี่ย=10,227.27) |       |        |

**ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร (ต่อ)**

| รายการ                                                                                                      | จำนวน | ร้อยละ |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|--------|
| <b>แรงงานในครอบครัว (คน) (n=44)</b>                                                                         |       |        |
| 1                                                                                                           | 2     | 4.54   |
| 2                                                                                                           | 28    | 63.64  |
| มากกว่า 2                                                                                                   | 14    | 31.82  |
| (ค่าสูงสุด=6, ค่าต่ำสุด=1, ค่าเฉลี่ย=2.45)                                                                  |       |        |
| <b>จำนวนพื้นที่ถือครอง (ไร่) (n=44)</b>                                                                     |       |        |
| 0-10                                                                                                        | 14    | 31.82  |
| 11-20                                                                                                       | 17    | 38.64  |
| มากกว่า 20                                                                                                  | 13    | 29.54  |
| (ค่าสูงสุด=60, ค่าต่ำสุด=2, ค่าเฉลี่ย=18.64)                                                                |       |        |
| <b>เป็นของตนเอง (ไร่) (n=36)</b>                                                                            |       |        |
| 0-10                                                                                                        | 14    | 38.89  |
| 11-20                                                                                                       | 12    | 33.33  |
| มากกว่า 20                                                                                                  | 10    | 27.78  |
| <b>เช่า (ไร่) (n=12)</b>                                                                                    |       |        |
| 0-10                                                                                                        | 3     | 25.00  |
| 11-20                                                                                                       | 7     | 58.33  |
| มากกว่า 20                                                                                                  | 2     | 16.67  |
| (ค่าสูงสุด=45, ค่าต่ำสุด=4, ค่าเฉลี่ย=4.73)                                                                 |       |        |
| <b>เหตุผลที่ท่านตัดสินใจเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (n=75)</b> |       |        |
| จำเป็นต้องปลูกเพื่อใช้เลี้ยงสัตว์ของตนเองอยู่แล้ว                                                           | 16    | 21.33  |
| ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ                                                            | 14    | 18.67  |
| พืชอาหารสัตว์มีตลาดรับซื้อที่แน่นอน                                                                         | 11    | 14.67  |
| พืชอาหารสัตว์ปลูกง่าย ประหยัดแรงงาน และไม่ต้องดูแลรักษา                                                     | 9     | 12.00  |
| มากเมื่องการปลูกข้าว                                                                                        |       |        |
| ปลูกข้าวได้ผลผลิตน้อย                                                                                       | 7     | 9.33   |

### ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร (ต่อ)

| รายการ                 | จำนวน | ร้อยละ |
|------------------------|-------|--------|
| พืชอาหารสัตว์ราคาดี    | 7     | 9.33   |
| น้ำไม่เพียงพอในการทำนา | 6     | 8.00   |
| ราคاخ้าวไม่แน่นอน      | 5     | 6.67   |

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร พบว่า เป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 50 อายุเฉลี่ยค่อนข้างมากคือ 51 ปี อาจส่งผลกระทบต่อจำนวนผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตรในอนาคต เนื่องจากคนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสำคัญกับอาชีพเกษตรกรรม การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ประถมศึกษาร้อยละ 54.55 ถือว่าการศึกษาค่อนข้างน้อยอาจส่งผลให้การพัฒนาอาชีพทางการเกษตรทั้งด้าน การจัดการ นวัตกรรม คุณภาพผลผลิต พัฒนาได้ช้าตามไปด้วย ไม่มีสภาพทางสังคมร้อยละ 63.64 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักร้อยละ 97.73 ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพเสริมร้อยละ 77.28 รายได้ภาค การเกษตรค่อนข้างน้อยเฉลี่ย 10,227.27 บาท/เดือน แรงงานในครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค่อนข้างน้อย เฉลี่ย 2.45 คน มีพื้นที่ทำกินค่อนข้างมากเฉลี่ย 18.64 ไร่ เหตุผลที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่ จำเป็นต้องปลูกพืชอาหารสัตว์ไว้เลี้ยงสัตว์ของตนเองอยู่แล้ว ร้อยละ 21.33 เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ของเกษตรกรจะเห็นว่ามีความแตกต่างกับงานวิจัยอื่น อาจเป็นเพราะประชากรที่ใช้ในการศึกษามีความแต่งต่าง ด้านอาชีพและสังคม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางถึงยากจน ทำให้มีพื้นที่ทำกิน น้อย อีกทั้งคนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสำคัญกับอาชีพเกษตรกรรม ทำให้แต่ละครัวเรือนมีแรงงานด้านการเกษตร น้อย มีอายุค่อนข้างมาก และการศึกษาค่อนข้างน้อย ทำให้เกษตรกรไม่สนใจที่จะประกอบอาชีพเสริมและ ดำเนินทางสังคม

### 2. ข้อมูลด้านการผลิตของเกษตรกร

ผลการศึกษาข้อมูลด้านการผลิตของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีประสบการณ์ในการทำนาอยู่ในช่วง 16-30, 0-15 และมากกว่า 30 ปี ร้อยละ 45.45, 31.82 และ 22.73 ตามลำดับ ประสบการณ์ในการทำนาสูงสุด 70 ปี ต่ำสุด 3 ปี เฉลี่ย 25 ปี วัตถุประสงค์ในการปลูกข้าวเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย, บริโภคในครัวเรือนเพียงอย่างเดียว และจำหน่ายเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 54.54, 22.73 และ 22.73 ตามลำดับ รายได้จากการจำหน่ายข้าวอยู่ในช่วง 50,001-100,000, หากกว่า 100,000 และ 10,000-50,000 บาท/ปี ร้อยละ 47.06, 29.41 และ 23.53 สูงสุด 360,000 บาท/ปี ต่ำสุด 12,000 บาท/ปี ค่าเฉลี่ย 103,600.06 บาท/ปี ในรอบปีที่ผ่านมาเกษตรกรปลูกข้าวอยู่ในช่วง 11-20, 0-10 และมากกว่า 20 ไร่ ร้อยละ 43.18, 34.09 และ 22.73 ตามลำดับ เกษตรปลูกข้าวสูงสุด 60 ไร่ ต่ำสุด 2 ไร่ เฉลี่ย 17.48 ไร่ ผลผลิต ข้าวอยู่ในช่วง 501-1,000, 100-500 และมากกว่า 1,000 กิโลกรัม/ไร่/ปี ร้อยละ 63.64, 29.54 และ 6.82 ตามลำดับ ผลผลิตข้าวสูงสุด 1,200 กิโลกรัม/ไร่/ปี ต่ำสุด 150 กิโลกรัม/ไร่/ปี เฉลี่ย 719.07 กิโลกรัม/ไร่/ปี ราคาข้าวอยู่ในช่วง 6-10, หากกว่า 10 และ 0-5 บาท/กิโลกรัม ร้อยละ 85.29, 11.77 และ 2.94 ตามลำดับ ราคาข้าวสูงสุด 20 บาท/กิโลกรัม ต่ำสุด 5 บาท/กิโลกรัม เฉลี่ย 7.43 บาท/กิโลกรัม พื้นที่เข้าร่วมโครงการอยู่ในช่วง มากกว่า 10, 6-10 และ 1-5 ไร่ ร้อยละ 38.64, 34.09 และ 27.27 ตามลำดับ พื้นที่เข้าร่วมโครงการ สูงสุด 15 ไร่ ต่ำสุด 2 ไร่ เฉลี่ย 8.86 ไร่ ต้นทุนการปลูกข้าวอยู่ในช่วง 1,501-3,000, หากกว่า 3,000 และ 1,000-1,500 บาท/ไร่/ปี ร้อยละ 79.55, 18.18 และ 2.27 ตามลำดับ ต้นทุนสูงสุด 4,400 บาท/ไร่/ปี ต่ำสุด 1,240 บาท/ไร่/ปี เฉลี่ย 2,500 บาท/ไร่/ปี ประเภทพืชอาหารสัตว์ที่ปลูกภายใต้โครงการ ได้แก่ หญ้าเนเปียร์,

ต้นข้าวโพดพร้อมฝัก, เมล็ดข้าวโพด และหญ้าแพงโกล่า ร้อยละ 39.13, 34.79, 13.04 และ 13.04 ตามลำดับ พื้นที่ปลูกข้าวโพดพร้อมฝักอยู่ในช่วง 6-10, 0-5 และมากกว่า 10 ไร่ ร้อยละ 37.50, 31.25 และ 31.25 ตามลำดับ พื้นที่ปลูกต้นข้าวโพดพร้อมฝักสูงสุด 15 ไร่ ต่ำสุด 2 ไร่ เฉลี่ย 8.25 ไร่ ผลผลิตข้าวโพดพร้อมฝักอยู่ ในช่วง 0-1,000, 1,001-2,000 และมากกว่า 2,000 กิโลกรัม/ไร่/ปี ร้อยละ 52.94, 23.53 และ 23.53 ตามลำดับ ผลผลิตข้าวโพดพร้อมฝักสูงสุด 4,000 กิโลกรัม/ไร่/ปี ต่ำสุด 1,000 กิโลกรัม/ไร่/ปี เฉลี่ย 1,781.25 กิโลกรัม/ไร่/ปี ราคาข้าวโพดพร้อมฝักอยู่ที่ 0.30 และ 1 บาท/กิโลกรัม ร้อยละ 93.33 และ 6.67 ตามลำดับ ราคเฉลี่ย 0.35 บาท/กิโลกรัม พื้นที่ปลูกเมล็ดข้าวโพดอยู่ในช่วง มากกว่า 10, 0-5 และ 6-10 ไร่ ร้อยละ 50, 33.33 และ 16.67 ตามลำดับ พื้นที่ปลูกเมล็ดข้าวโพดสูงสุด 15 ไร่ ต่ำสุด 2 ไร่ เฉลี่ย 9.67 ไร่ พื้นที่ปลูกหญ้าเนเปียร์อยู่ในช่วง 6-10, 0-5 และมากกว่า 10 ไร่ ร้อยละ 44.44, 27.78 และ 27.78 ตามลำดับ พื้นที่ปลูกหญ้าเนเปียร์สูงสุด 15 ไร่ ต่ำสุด 3 ไร่ เฉลี่ย 8 ไร่ ผลผลิตหญ้าเนเปียร์อยู่ในช่วง 5,000-10,000, 10,001-15,000 และมากกว่า 15,000 กิโลกรัม/ไร่/ปี ร้อยละ 60, 26.67 และ 13.33 ตามลำดับ ผลผลิตหญ้าเนเปียร์สูงสุด 16,000 กิโลกรัม/ไร่/ปี ต่ำสุด 8,000 กิโลกรัม/ไร่/ปี เฉลี่ย 10,626.67 กิโลกรัม/ไร่/ปี ราคาหญ้าเนเปียร์ 0-0.5, 0.6-1.0 และมากกว่า 1.0 บาท/กิโลกรัม ร้อยละ 86.66, 6.67 และ 6.67 ตามลำดับ ราคาหญ้าเนเปียร์ สูงสุด 1.20 บาท/กิโลกรัม ต่ำสุด 0.30 บาท/กิโลกรัม เฉลี่ย 0.43 บาท/กิโลกรัม พื้นที่ปลูกหญ้าแพงโกล่าอยู่ ในช่วง มากกว่า 10, 0-5 และ 6-10 ไร่ ร้อยละ 50, 33.33 และ 16.67 ตามลำดับ พื้นที่ปลูกหญ้าแพงโกล่า สูงสุด 15 ไร่ ต่ำสุด 2 ไร่ เฉลี่ย 9.33 ไร่ ผลผลิตหญ้าแพงโกล่า 4,000 กิโลกรัม/ไร่/ปี ราคา 1 บาท/กิโลกรัม วัตถุประสงค์ในการปลูกพืชอาหารสัตว์ ปลูกเพื่อจำหน่าย, ปลูกใช้เอง และทั้งปลูกใช้เองและปลูกเพื่อจำหน่าย ร้อยละ 59.09, 27.27 และ 13.64 ตามลำดับ กรณีปลูกเพื่อจำหน่าย จำหน่ายให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์, เกษตรกรทั่วไปในชุมชน และพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 84.38, 12.50 และ 3.12 ตามลำดับ ต้นทุนการปลูกพืชอาหารสัตว์อยู่ในช่วง 1,501-3,000, มากกว่า 3,000 และ 0-1,500 บาท/ไร่/ปี ร้อยละ 59.09, 27.27 และ 13.64 ต้นทุนการปลูกพืชอาหารสัตว์สูงสุด 4,050 บาท/ไร่/ปี ต่ำสุด 435 บาท/ไร่/ปี เฉลี่ย 2,431.82 บาท/ไร่/ปี ปัจจัย อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปลูกพืชอาหารสัตว์ เป็นพื้นที่แห้งแล้งไม่มีน้ำทำการเกษตร, แมลงศัตรูพืชระบาด (หนอนกระทุ้น) และโรคใบลาย, ผลผลิตต่ำ, สัตว์เลี้ยงเพื่อบ้านชอบเข้ากินหญ้าในแปลง, หนกินหน่อหญ้าอ่อน และผลผลิตราคาถูก ร้อยละ 50, 34.78, 2.17, 2.17, 2.17 และ 2.17 ตามลำดับ ไม่มีปัจจัย อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ร้อยละ 6.52

## ตารางที่ 2 ข้อมูลด้านการผลิตของเกษตรกร

|                                             | รายการ | จำนวน | ร้อยละ |
|---------------------------------------------|--------|-------|--------|
| ประสบการณ์ในการทำงาน (ปี) (n=44)            |        |       |        |
| 0-15                                        |        | 14    | 31.82  |
| 16-30                                       |        | 20    | 45.45  |
| มากกว่า 30                                  |        | 10    | 22.73  |
| (ค่าสูงสุด=70, ค่าต่ำสุด=3, ค่าเฉลี่ย=25)   |        |       |        |
| วัตถุประสงค์ในการปลูกข้าว (n=44)            |        |       |        |
| เพื่อปรุงโภคในครัวเรือน                     |        | 10    | 22.73  |
| เพื่อจำหน่าย                                |        | 10    | 22.73  |
| ทั้งปรุงโภคในครัวเรือนและจำหน่าย            |        | 24    | 54.54  |
| รายได้จากการจำหน่ายข้าว รวม (บาท/ปี) (n=34) |        |       |        |
| 10,000-50,000                               |        | 8     | 23.53  |

**ตารางที่ 2 ข้อมูลด้านการผลิตของเกษตรกร (ต่อ)**

| รายการ                                                      | จำนวน | ร้อยละ |
|-------------------------------------------------------------|-------|--------|
| 50,001-100,000                                              | 16    | 47.06  |
| มากกว่า 100,000                                             | 10    | 29.41  |
| (ค่าสูงสุด=360,000, ค่าต่ำสุด=12,000, ค่าเฉลี่ย=103,600.06) |       |        |
| ในรอบปีที่ผ่านมาปลูกข้าว (ไร่) (n=44)                       |       |        |
| 0-10                                                        | 15    | 34.09  |
| 11-20                                                       | 19    | 43.18  |
| มากกว่า 20                                                  | 10    | 22.73  |
| (ค่าสูงสุด=60, ค่าต่ำสุด=2, ค่าเฉลี่ย=17.48)                |       |        |
| ผลผลิตข้าว (กก./ไร่/ปี) (n=44)                              |       |        |
| 100-500                                                     | 13    | 29.54  |
| 501-1,000                                                   | 28    | 63.64  |
| มากกว่า 1,000                                               | 3     | 6.82   |
| (ค่าสูงสุด=1,200, ค่าต่ำสุด=150, ค่าเฉลี่ย=719.07)          |       |        |
| ราคา (บาท/กก.) (n=34)                                       |       |        |
| 0-5                                                         | 1     | 2.94   |
| 6-10                                                        | 29    | 85.29  |
| มากกว่า 10                                                  | 4     | 11.77  |
| (ค่าสูงสุด=20, ค่าต่ำสุด=5, ค่าเฉลี่ย=7.43)                 |       |        |
| พื้นที่เข้าร่วมโครงการ (ไร่) (n=44)                         |       |        |
| 1-5                                                         | 12    | 27.27  |
| 6-10                                                        | 15    | 34.09  |
| มากกว่า 10                                                  | 17    | 38.64  |
| (ค่าสูงสุด=15, ค่าต่ำสุด=2, ค่าเฉลี่ย=8.86)                 |       |        |
| เป็นของตนเอง (ไร่) (n=33)                                   |       |        |
| 1-5                                                         | 10    | 30.30  |
| 6-10                                                        | 12    | 36.37  |
| มากกว่า 10                                                  | 11    | 33.33  |
| (ค่าสูงสุด=15, ค่าต่ำสุด=2, ค่าเฉลี่ย=8.36)                 |       |        |
| เช่า (ไร่) (n=11)                                           |       |        |
| 1-5                                                         | 2     | 18.18  |
| 6-10                                                        | 3     | 27.27  |
| มากกว่า 10                                                  | 6     | 54.55  |
| (ค่าสูงสุด=15, ค่าต่ำสุด=3, ค่าเฉลี่ย=10.36)                |       |        |
| ต้นทุนการปลูกข้าว (บาท/ไร่/ปี) (n=44)                       |       |        |
| 1,000-1,500                                                 | 1     | 2.27   |
| 1,501-3,000                                                 | 35    | 79.55  |

**ตารางที่ 2 ข้อมูลด้านการผลิตของเกษตรกร (ต่อ)**

| รายการ                                                               | จำนวน | ร้อยละ |
|----------------------------------------------------------------------|-------|--------|
| มากกว่า 3,000<br>(ค่าสูงสุด=4,400, ค่าต่ำสุด=1,240, ค่าเฉลี่ย=2,500) | 8     | 18.18  |
| ประเภทพืชอาหารสัตว์ที่ปลูกภายใต้โครงการ (คน) (n=46)                  |       |        |
| หญ้าเนเปียร์                                                         | 18    | 39.13  |
| ต้นข้าวโพดพร้อมฝัก                                                   | 16    | 34.79  |
| เมล็ดข้าวโพด                                                         | 6     | 13.04  |
| หญ้าแพงโกล่า                                                         | 6     | 13.04  |
| พื้นที่ปลูกต้นข้าวโพดพร้อมฝัก (ไร่) (n=16)                           |       |        |
| 0-5                                                                  | 5     | 31.25  |
| 6-10                                                                 | 6     | 37.50  |
| มากกว่า 10                                                           | 5     | 31.25  |
| (ค่าสูงสุด=15, ค่าต่ำสุด=2, ค่าเฉลี่ย=8.25)                          |       |        |
| ผลผลิตข้าวโพดพร้อมฝัก (กก./ไร่/ปี) (n=17)                            |       |        |
| 0-1,000                                                              | 9     | 52.94  |
| 1,001-2,000                                                          | 4     | 23.53  |
| มากกว่า 2,000                                                        | 4     | 23.53  |
| (ค่าสูงสุด=4,000, ค่าต่ำสุด=1,000, ค่าเฉลี่ย=1,781.25)               |       |        |
| ราคาข้าวโพดพร้อมฝัก (บาท/กก) (n=15)                                  |       |        |
| 0.30                                                                 | 14    | 93.33  |
| 1.00                                                                 | 1     | 6.67   |
| (ค่าสูงสุด=1.00, ค่าต่ำสุด=0.30, ค่าเฉลี่ย=0.35)                     |       |        |
| พื้นที่ปลูกเมล็ดข้าวโพด (ไร่) (n=6)                                  |       |        |
| 0-5                                                                  | 2     | 33.33  |
| 6-10                                                                 | 1     | 16.67  |
| มากกว่า 10                                                           | 3     | 50.00  |
| (ค่าสูงสุด=15, ค่าต่ำสุด=2, ค่าเฉลี่ย=9.67)                          |       |        |
| พื้นที่ปลูกหญ้าเนเปียร์ (ไร่) (n=18)                                 |       |        |
| 0-5                                                                  | 5     | 27.78  |
| 6-10                                                                 | 8     | 44.44  |
| มากกว่า 10                                                           | 5     | 27.78  |
| (ค่าสูงสุด=15, ค่าต่ำสุด=3, ค่าเฉลี่ย=8)                             |       |        |
| ผลผลิตหญ้าเนเปียร์ (กก./ไร่/ปี) (n=15)                               |       |        |
| 5,000 -10,000                                                        | 9     | 60.00  |
| 10,001-15,000                                                        | 4     | 26.67  |
| มากกว่า 15,000                                                       | 2     | 13.33  |
| (ค่าสูงสุด=16,000, ค่าต่ำสุด=8,000, ค่าเฉลี่ย=10,626.67)             |       |        |

**ตารางที่ 2 ข้อมูลด้านการผลิตของเกษตรกร (ต่อ)**

| รายการ                                                   | จำนวน                                                | ร้อยละ |
|----------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|--------|
| ราคาหมูเนเปียร์ (บาท/กก.) (n=15)                         |                                                      |        |
| 0-0.5                                                    | 13                                                   | 86.66  |
| 0.6-1.0                                                  | 1                                                    | 6.67   |
| มากกว่า 1.0                                              | 1                                                    | 6.67   |
|                                                          | (ค่าสูงสุด=1.20, ค่าต่ำสุด=0.30, ค่าเฉลี่ย=0.43)     |        |
| พื้นที่ปลูกหมูแพงโกล่า (ไร่) (n=6)                       |                                                      |        |
| 0-5                                                      | 2                                                    | 33.33  |
| 6-10                                                     | 1                                                    | 16.67  |
| มากกว่า 10                                               | 3                                                    | 50.00  |
|                                                          | (ค่าสูงสุด=15, ค่าต่ำสุด=2, ค่าเฉลี่ย=9.33)          |        |
| วัตถุประสงค์ในการปลูกพืชอาหารสัตว์ (n=44)                |                                                      |        |
| ปลูกใช้เอง                                               | 12                                                   | 27.27  |
| ปลูกเพื่อจำหน่าย                                         | 26                                                   | 59.09  |
| ห้างปลูกใช้เองและปลูกเพื่อจำหน่าย                        | 6                                                    | 13.64  |
| กรณีปลูกเพื่อจำหน่าย จำหน่ายให้กับ (n=32)                |                                                      |        |
| พ่อค้าคนกลาง                                             | 1                                                    | 3.12   |
| กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์                               | 27                                                   | 84.38  |
| เกษตรกรทั่วไปในชุมชน                                     | 4                                                    | 12.50  |
| ต้นทุนการปลูกพืชอาหารสัตว์ (บาท/ไร่/ปี) (n=44)           |                                                      |        |
| 0-1,500                                                  | 6                                                    | 13.64  |
| 1,501-3,000                                              | 26                                                   | 59.09  |
| มากกว่า 3,000                                            | 12                                                   | 27.27  |
|                                                          | (ค่าสูงสุด=4,050, ค่าต่ำสุด=435, ค่าเฉลี่ย=2,431.82) |        |
| ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปลูกพืชอาหารสัตว์ (n=46) |                                                      |        |
| ไม่มี                                                    | 3                                                    | 6.52   |
| มี ได้แก่                                                |                                                      |        |
| เป็นพื้นที่แห้งแล้ง ไม่มีน้ำทำการเกษตร                   | 23                                                   | 50.00  |
| แมลงศัตรูพืชระบาด (หนอนกระทุ้น) และโรคใบลาย              | 16                                                   | 34.78  |
| ผลผลิตต่ำ                                                | 1                                                    | 2.17   |
| สัตว์เลี้ยงเพื่อบ้านแอบเข้ากินหมูในแปลง                  | 1                                                    | 2.17   |
| หมูกินหน่อหมูอ่อน                                        | 1                                                    | 2.17   |
| ผลผลิตราคานุก                                            | 1                                                    | 2.17   |

จากการศึกษาข้อมูลด้านการผลิตของเกษตรกร พบว่า หมูเนเปียร์ หมูแพงโกล่า ข้าวโพดพร้อมฝัก และข้าว ให้ผลผลิตเฉลี่ย 10,626.67, 4,000, 1,781.25 และ 719.07 กิโลกรัม/ไร่/ปี ตามลำดับ จะเห็นว่าการให้ผลผลิตของพืชอาหารสัตว์ที่เกษตรกรปลูกน้อยกว่ารายงานของกรมปศุสัตว์อยู่มาก สาเหตุสำคัญที่ทำให้ผล

ผลิตต่ำเนื่องจากเป็นพื้นที่แห้งแล้งไม่มีน้ำทำการเกษตร เมื่อเปรียบเทียบรายได้สุทธิระหว่างการปลูกข้าวกับการปลูกพืชอาหารสัตว์ เรียงลำดับจากมากไปน้อยจะเห็นได้ว่า ข้าว หญ้าเนเปียร์ หญ้าแพงโกล่า และข้าวโพด พร้อมฝัก ทำรายได้เฉลี่ย 2,842.69, 2,137.65, 1,568.18, และ -1,808.38 บาท/ไร่/ปี ตามลำดับ ซึ่งพืชอาหารสัตว์ยังไม่สามารถทำรายได้ให้เกษตรกรได้มากกว่าการปลูกข้าว อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวมากกว่า ส่วนสาเหตุที่ข้าวโพดพร้อมฝักขาดทุนออกจากเป็นพื้นที่แห้งแล้งไม่มีน้ำทำการเกษตร แล้ว ยังประสบปัญหาหนอนกระดูและโรคใบลายระบาดด้วย

### 3. ข้อมูลทัศนคติของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์ เขต 7 ประจำปีงบประมาณ 2562 มีทัศนคติต่อโครงการดังนี้

3.1 ด้านการประชาสัมพันธ์และชี้แจงรายละเอียดของโครงการฯ ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เกษตรกร มีความพึงพอใจอยู่ระดับมาก

3.2 ด้านการรับสมัครและการตรวจสอบคุณสมบัติเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีความพึง พอยใจอยู่ระดับมาก

3.3 ด้านการฝึกอบรมให้ความรู้การปลูกพืชอาหารสัตว์คุณภาพดี หัวข้อเนื้อหาวิชาการครอบคลุมและ ชัดเจนมากน้อยเพียงใด เทคนิคและวิธีการถ่ายทอดความรู้น่าสนใจมากน้อยเพียงใด วิทยากรมีความรู้มากน้อย เพียงใด หลังผ่านการฝึกอบรมท่านมีความรู้ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด และท่านได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ มากน้อยเพียงใด การประเมินผลอยู่ที่ระดับมาก ส่วนหัวข้อก่อนการฝึกอบรมท่านมีความรู้ความเข้าใจมากน้อย เพียงใด เกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ระดับปานกลาง

3.4 ด้านการสนับสนุนท่อนพันธุ์พืชอาหารสัตว์ เกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ระดับน้อยที่สุด

3.5 ด้านการตรวจสอบแปลงปลูกพืชอาหารสัตว์ เกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ระดับมาก

3.6 ด้านการอนจ่ายเงินอุดหนุน หัวข้อเงินอุดหนุนเพียงพอต่อการจัดซื้อปัจจัยการผลิตมากน้อย เพียงใด การประเมินผลอยู่ที่ระดับปานกลาง ส่วนหัวข้อการอนจ่ายเงินอุดหนุนมีความสะดวกและรวดเร็วมาก น้อยเพียงใด เกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ระดับน้อย

3.7 ด้านการติดตามให้คำแนะนำนำปรึกษาและแก้ไขปัญหาการผลิตและการตลาดของเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงาน เกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ระดับมาก

3.8 ทัศนคติต่อภาพรวมของโครงการฯ เกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ระดับมาก

ตารางที่ 3 ข้อมูลทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่สำหรับปลูกพืชอาหาร สัตว์

| ตัวแปรที่                                                                             | ประเด็นความคิดเห็น | ระดับการประเมินผล |      |                 |
|---------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|-------------------|------|-----------------|
|                                                                                       |                    | Mean              | S.D. | แปล<br>ความหมาย |
| <b>ด้านการประชาสัมพันธ์และชี้แจงรายละเอียดของโครงการฯ ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน</b> |                    |                   |      |                 |
| 1. การชี้แจงรายละเอียดของโครงการฯ ของเจ้าหน้าที่มีความ ชัดเจนมากน้อยเพียงใด           |                    | 4.00              | 0.37 | พอใจมาก         |
| 2. การประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ครอบคลุมทั่วถึงพื้นที่ เป้าหมายมากน้อยเพียงใด        |                    | 3.91              | 0.56 | พอใจมาก         |

**ตารางที่ 3 ข้อมูลทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่สำหรับปลูกพืชอาหารสัตว์ (ต่อ)**

| ตัวแปรที่                                                                                                         | ประเด็นความคิดเห็น | ระดับการประเมินผล |                 |                 |  |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|-------------------|-----------------|-----------------|--|
|                                                                                                                   |                    | Mean              | S.D.            | แปล<br>ความหมาย |  |
| <b>ด้านการรับสมัครและการตรวจสอบคุณสมบัติเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ</b>                                               |                    |                   |                 |                 |  |
| 3. รายละเอียดคุณสมบัติเกษตรกรมีความชัดเจนมากน้อยเพียงใด                                                           |                    |                   |                 |                 |  |
| 4. รายละเอียดการรับสมัครมีความชัดเจนมากน้อยเพียงใด                                                                | 4.11               | 0.49              | พอใช้มาก        |                 |  |
| 5. ขั้นตอนการตรวจสอบคุณสมบัติเกษตรกรมีความสะดวกและรวดเร็วมากน้อยเพียงใด                                           | 4.05               | 0.37              | พอใช้มาก        |                 |  |
| 6. ขั้นตอนการรับสมัครมีความสะดวกและรวดเร็วมากน้อยเพียงใด                                                          | 3.98               | 0.51              | พอใช้มาก        |                 |  |
| 6. ขั้นตอนการรับสมัครมีความสะดวกและรวดเร็วมากน้อยเพียงใด                                                          | 3.86               | 0.55              | พอใช้มาก        |                 |  |
| <b>ด้านการฝึกอบรมให้ความรู้การปลูกพืชอาหารสัตว์คุณภาพดี</b>                                                       |                    |                   |                 |                 |  |
| 7. หลังผ่านการฝึกอบรมท่านมีความรู้ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด                                                        | 4.07               | 0.50              | พอใช้มาก        |                 |  |
| 8. วิทยากรมีความรู้มากน้อยเพียงใด                                                                                 | 4.05               | 0.30              | พอใช้มาก        |                 |  |
| 9. เทคนิคและวิธีการถ่ายทอดความรู้น่าสนใจมากน้อยเพียงใด                                                            | 3.95               | 0.43              | พอใช้มาก        |                 |  |
| 10. ท่านได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์มากน้อยเพียงใด                                                                   | 3.95               | 0.48              | พอใช้มาก        |                 |  |
| 11. เนื้อหาวิชาการครอบคลุมและชัดเจนมากน้อยเพียงใด                                                                 | 3.93               | 0.33              | พอใช้มาก        |                 |  |
| 12. ก่อนการฝึกอบรมท่านมีความรู้ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด                                                           | 2.86               | 0.88              | พอใช้ปานกลาง    |                 |  |
| <b>ด้านการสนับสนุนท่อนพันธุ์พืชอาหารสัตว์</b>                                                                     |                    |                   |                 |                 |  |
| 13. ท่อนพันธุ์หรือเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่ท่านได้รับการสนับสนุนมีคุณภาพดีมากน้อยเพียงใด                        | 1.55               | 1.11              | พอใช้น้อยที่สุด |                 |  |
| 14. จำนวนท่อนพันธุ์หรือเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่ท่านได้รับ การสนับสนุนเป็นไปตามหลักเกณฑ์โครงการฯ มากน้อยเพียงใด | 1.52               | 1.05              | พอใช้น้อยที่สุด |                 |  |
| 15. การสนับสนุนท่อนพันธุ์หรือเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์เป็นไปตามแผนการเพาะปลูกของท่านมากน้อยเพียงใด                 | 1.50               | 1.00              | พอใช้น้อยที่สุด |                 |  |
| <b>ด้านการตรวจสอบแปลงปลูกพืชอาหารสัตว์</b>                                                                        |                    |                   |                 |                 |  |
| 16. การตรวจสอบแปลงปลูกมีความถูกต้อง ชัดเจน และเป็นไปตามหลักเกณฑ์มากน้อยเพียงใด                                    | 4.00               | 0.30              | พอใช้มาก        |                 |  |
| 17. ขั้นตอนการตรวจสอบแปลงปลูกมีความสะดวกและรวดเร็วมากน้อยเพียงใด                                                  | 3.91               | 0.36              | พอใช้มาก        |                 |  |
| <b>ด้านการโอนจ่ายเงินอุดหนุน</b>                                                                                  |                    |                   |                 |                 |  |
| 18. เงินอุดหนุนเพียงพอต่อการจัดซื้อปัจจัยการผลิตมากน้อยเพียงใด                                                    | 3.27               | 0.79              | พอใช้ปานกลาง    |                 |  |

ตารางที่ 3 ข้อมูลทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่สำหรับปลูกพืชอาหารสัตว์ (ต่อ)

| ตัวแปรที่                                                                                     | ประเด็นความคิดเห็น | ระดับการประเมินผล |      |                 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|-------------------|------|-----------------|
|                                                                                               |                    | Mean              | S.D. | แปล<br>ความหมาย |
| 19. การโอนจ่ายเงินอุดหนุนมีความสะดวกและรวดเร็วมากน้อยเพียงใด                                  |                    | 2.09              | 0.83 | พอใจน้อย        |
| <b>ด้านการติดตามให้คำแนะนำปรึกษาและแก้ไขปัญหาการผลิตและการตลาดของเจ้าหน้าที่ผู้บัญชาติงาน</b> |                    |                   |      |                 |
| 20. การติดตามให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่สม่ำเสมอมากน้อยเพียงใด                                   |                    | 4.07              | 0.45 | พอใจมาก         |
| 21. เจ้าหน้าที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาด้านการผลิตและการตลาดมากน้อยเพียงใด                        |                    | 3.91              | 0.52 | พอใจมาก         |
| <b>22. ทัศนคติต่อภาพรวมของโครงการฯ</b>                                                        |                    | 3.84              | 0.37 | พอใจมาก         |

จากการศึกษาข้อมูลทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ พบร่วมกันที่ทัศนคติต่อภาพรวมของโครงการโดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเป็นโครงการที่มีงบประมาณอุดหนุนให้เกษตรกร ช่วยลดต้นทุนในการปลูกพืชอาหารสัตว์ เมื่อพิจารณาประเด็นต่างๆ จะเห็นว่าด้านการสนับสนุนท่อนพันธุ์พืชอาหารสัตว์ เกษตรกรมีทัศนคติอยู่ในระดับพึงพอใจที่สุด เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จัดหาพันธุ์พืชอาหารสัตว์เอง ไม่ได้ขอรับพันธุ์พืชอาหารสัตว์จากศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ จึงมีทัศนคติในประเด็นนี้น้อยที่สุด และประเด็นการโอนจ่ายเงินอุดหนุนมีความสะดวกและรวดเร็วมากน้อยเพียงใด เกษตรกรมีทัศนคติความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้เฉลี่ยต่อปีค่อนข้างน้อย มีความจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินหมุนเวียนในการประกอบอาชีพและเลี้ยงครอบครัว ถึงแม้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการจะเร่งดำเนินการตรวจสอบและโอนจ่ายเงินอุดหนุนให้เป็นไปตามระเบียบแล้ว แต่ก็ยังคงซ้ำในความรู้สึกของเกษตรกร

ตารางที่ 4 การทดสอบความสัมพันธ์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร ที่ส่งผลต่อทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7

| ตัวแปร | ตัวแปรต้น : ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร |       |        |            |          |            |        |
|--------|-------------------------------------------|-------|--------|------------|----------|------------|--------|
|        | ทัศนคติ                                   | เพศ   | อายุ   | อาชีพเสริม | การศึกษา | ประสบการณ์ | รายได้ |
| 1      | 0.16                                      | -0.16 | 0.07   | 0.11       | 0.11     | 0.11       | 0.14   |
| 2      | 0.12                                      | -0.32 | 0.40   | -0.02*     | -0.20    | -0.20      | -0.04* |
| 3      | 0.17                                      | -0.11 | -0.03* | 0.10       | 0.09     | 0.09       | 0.28   |
| 4      | 0.00*                                     | -0.20 | 0.22   | 0.01*      | -0.11    | -0.11      | 0.16   |
| 5      | 0.32                                      | 0.17  | 0.39   | 0.11       | 0.08     | 0.08       | 0.19   |
| 6      | 0.14                                      | -0.13 | 0.05   | 0.05       | -0.02*   | -0.02*     | 0.08   |
| 7      | 0.07                                      | -0.13 | 0.31   | 0.11       | -0.11    | -0.11      | 0.12   |
| 8      | 0.21                                      | -0.17 | 0.31   | -0.09      | -0.06    | -0.06      | -0.07  |
| 9      | 0.15                                      | -0.42 | -0.06  | 0.01*      | -0.27    | -0.27      | -0.08  |

ตารางที่ 4 การทดสอบความสัมพันธ์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร ที่ส่งผลต่อทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 (ต่อ)

| ตัวแปร<br>ทัศนคติ | ตัวแปรต้น : ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร |        |            |          |            |        |
|-------------------|-------------------------------------------|--------|------------|----------|------------|--------|
|                   | เพศ                                       | อายุ   | อาชีพเสริม | การศึกษา | ประสบการณ์ | รายได้ |
| 10                | 0.10                                      | -0.12  | -0.33      | 0.08     | -0.09      | 0.28   |
| 11                | 0.14                                      | -0.25  | -0.18      | 0.30     | -0.21      | 0.23   |
| 12                | 0.25                                      | -0.28  | 0.32       | 0.18     | -0.31      | 0.22   |
| 13                | -0.08                                     | 0.30   | 0.40       | 0.03*    | 0.20       | 0.15   |
| 14                | -0.02*                                    | 0.26   | 0.31       | -0.01*   | 0.14       | 0.14   |
| 15                | -0.05                                     | 0.28   | 0.39       | 0.01*    | 0.15       | 0.16   |
| 16                | 0.22                                      | -0.18  | 0.06       | -0.07    | -0.22      | 0.11   |
| 17                | 0.30                                      | -0.20  | 0.15       | -0.06    | -0.18      | 0.19   |
| 18                | -0.18                                     | 0.22   | 0.71       | 0.06     | -0.05      | 0.26   |
| 19                | 0.17                                      | 0.06   | 0.53       | -0.30    | 0.13       | -0.04* |
| 20                | 0.05                                      | 0.02*  | 0.18       | 0.16     | -0.04      | 0.21   |
| 21                | 0.15                                      | -0.02* | 0.34       | 0.07     | 0.16       | 0.24   |
| 22                | 0.15                                      | -0.02* | 0.52       | 0.06     | 0.01*      | 0.23   |
| ค่าเฉลี่ย         | 0.19                                      | -0.02* | 0.58       | 0.09     | 0.03*      | 0.35   |

หมายเหตุ : \* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 พบว่า

1. เพศ มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติเกือบทุกด้าน ยกเว้น ด้านรายละเอียดการรับสมัครมีความชัดเจนมากน้อยเพียงใด ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวก และจำนวนท่อนพันธุ์หรือเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่ท่านได้รับการสนับสนุนเป็นไปตามหลักเกณฑ์โครงการฯ มากน้อยเพียงใด ไม่มีความสัมพันธ์ทางลบ

2. อายุ มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติเกือบทุกด้าน ยกเว้น ด้านการติดตามให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ สมำ่เสมอมากน้อยเพียงใด ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวก ด้านเจ้าหน้าที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาด้านการผลิตและการตลาดมากน้อยเพียงใด ไม่มีความสัมพันธ์ทางลบ และทัศนคติภาพรวมของโครงการฯ ไม่มีความสัมพันธ์ทางลบ

3. อาชีพเสริม มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติเกือบทุกด้าน ยกเว้น ด้านรายละเอียดคุณสมบัติเกษตรกรมีความชัดเจนมากน้อยเพียงใด ไม่มีความสัมพันธ์ทางลบ

4. การศึกษา มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติทุกด้าน ยกเว้น ด้านการประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ครอบคลุมทั่วถึงพื้นที่เป้าหมายมากน้อยเพียงใด และด้านจำนวนท่อนพันธุ์หรือเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่ท่านได้รับการสนับสนุนเป็นไปตามหลักเกณฑ์โครงการฯ มากน้อยเพียงใด ไม่มีความสัมพันธ์ทางลบ ส่วนด้านรายละเอียดการรับสมัครมีความชัดเจนมากน้อยเพียงใด ด้านเทคนิคและวิธีการถ่ายทอดความรู้น่าสนใจมากน้อยเพียงใด ด้านท่อนพันธุ์หรือเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่ท่านได้รับการสนับสนุนมีคุณภาพดีมากน้อยเพียงใด และด้านการสนับสนุนท่อนพันธุ์หรือเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์เป็นไปตามแผนการเพาะปลูกของท่านมากน้อยเพียงใด ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวก

5. ประสบการณ์ มีความสัมพันธ์ต่อทศนคติเกือบทุกด้าน ยกเว้น ด้านขั้นตอนการรับสมัครมีความสะดวกรวดเร็วมากน้อยเพียงใด และด้านทศนคติต่อภาพรวมของโครงการฯ ไม่มีความสัมพันธ์ทางลบ

6. รายได้ มีความสัมพันธ์ต่อทศนคติเกือบทุกด้าน ยกเว้น ด้านการประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ครอบคลุมทั่วถึงพื้นที่เป้าหมายมากน้อยเพียงใด และด้านการโอนจ่ายเงินอุดหนุนมีความสะดวกรวดเร็วมากน้อยเพียงใด ไม่มีความสัมพันธ์ทางลบ

จากการหาความสัมพันธ์จะเห็นว่า เพศ อายุ อาชีพเสริม การศึกษา ประสบการณ์ และรายได้มีความสัมพันธ์กับทศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์ เขต 7 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของทศนวลี (2553) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อทศนคติในการประกาศขั้นทะเบียนบึงบอระเพ็ดเป็นพื้นที่ชุมชนที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ได้แก่ อาชีพระดับการศึกษา และความรู้ความเข้าใจ

#### ตารางที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ

| รายการ                                                              | จำนวน (n=23) | ร้อยละ |
|---------------------------------------------------------------------|--------------|--------|
| อยากริหัทางราชการมีโครงการช่วยเหลือเกษตรกรแบบนี้อีก                 | 16           | 69.56  |
| อยากริหัทำเรื่องชลประทานหรือทำอย่างไรก็ได้ให้พื้นที่มีน้ำทำการเกษตร | 5            | 21.74  |
| อยากริหัเพิ่มนิคพืชอาหารสัตว์ที่ปลูกเป็นพืชตระกูลถั่วบ้าง           | 1            | 4.35   |
| อยากริหัผู้ปลูกพืชชนิดอื่นเข้าร่วมโครงการได้ด้วย                    | 1            | 4.35   |

เกษตรกรต้องการให้ทางราชการมีโครงการช่วยเหลือเกษตรแบบนี้อีก เนื่องจากมีงบอุดหนุนช่วยเหลือเกษตรกร แต่ควรให้วิธีการช่วยเหลือที่ทำให้เกษตรกรยึนได้ด้วยตนเองด้วย เช่น ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชอาหารสัตว์ที่ปลูกครั้งเดียวสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้หลายปี มีตลาดรองรับแนวโนน ได้แก่ ญี่ปุ่นเปรียญี่ปุ่น แพร์โกล่า ส่วนข้าวโพดพร้อมฝักเป็นพืชอาหารสัตว์ที่เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ครั้งเดียว หลังจากเก็บเกี่ยวแล้วต้องทำการปลูกใหม่ อีกทั้งยังประสบปัญหาหนอนกระเทียมบกวนและโรคใบลายระบาด ทำให้ทางราชการต้องเสียงบอุดหนุนให้เกษตรกรทุกครั้งที่ทำการเพาะปลูก

## บทที่ 5

### บทสรุป และข้อเสนอแนะ

#### บทสรุป

1. จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่เขต 7 ประจำปีงบประมาณ 2562 พบร่วม อายุเฉลี่ยค่อนข้างสูงคือ 51 ปี อาจส่งผลกระทบต่อจำนวนผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตรในอนาคต เนื่องจากคนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสำคัญกับอาชีพเกษตรกรรม การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษาร้อยละ 54.55 ถือว่าการศึกษาค่อนข้างน้อยอาจส่งผลให้การพัฒนาอาชีพทางการเกษตรทั้งด้านการจัดการ นวัตกรรม คุณภาพผลผลิต พัฒนาได้ช้าตามไปด้วย ไม่มีสภาพทางสังคมร้อยละ 63.64 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักร้อยละ 97.73 ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพเสริมร้อยละ 77.28 รายได้จากการเกษตรค่อนข้างน้อยเฉลี่ย 10,227.27 บาท/เดือน แรงงานในครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมค่อนข้างน้อย เฉลี่ย 2.45 คน มีพื้นที่ทำกินค่อนข้างมากเฉลี่ย 18.64 ไร่ เหตุผลที่เข้าร่วมโครงการฯ มากที่สุดเกษตรกรจำเป็นต้องปลูกพืชอาหารสัตว์ไว้เลี้ยงสัตว์ของตนเองอยู่แล้ว ร้อยละ 21.33 เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรจะเห็นว่ามีความแตกต่างกับงานวิจัยอื่น อาจเป็นเพราะประชากรที่ใช้ในการศึกษามีความต่างต่างด้านอาชีพและสังคม

2. จากการศึกษาข้อมูลด้านผลผลิตของเกษตรกรพบว่า การปลูกข้าว ได้ผลผลิตเฉลี่ย 719.07 กิโลกรัม/ไร่/ปี ส่วนหญ้าเนเปียร์ หญ้าแพงโกล่า และข้าวโพดพร้อมฝัก ให้ผลผลิตเฉลี่ย 10,626.67, 4,000 และ 1,781.25 กิโลกรัม/ไร่/ปี ตามลำดับ จากข้อมูลจะเห็นว่าข้าวและพืชอาหารสัตว์ที่ปลูกให้ผลผลิตต่ำมาก สาเหตุสำคัญที่ทำให้ผลผลิตต่ำเนื่องจากเป็นพื้นที่แห้งแล้งไม่มีน้ำทำการเกษตร เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการปลูกข้าวกับการปลูกพืชอาหารสัตว์ โดยพิจารณาจากรายได้สุทธิหลังหักต้นทุนเริ่ยงลำดับจากมากไปน้อยจะเห็นได้ว่า ข้าว หญ้าเนเปียร์ หญ้าแพงโกล่า และข้าวโพดพร้อมฝัก ทำรายได้เฉลี่ย 2,842.69, 2,137.65, 1,568.18 และ -1,808.38 บาท/ไร่/ปี ตามลำดับ ซึ่งพืชอาหารสัตว์ยังไม่สามารถทำรายได้ให้เกษตรกรได้มากกว่าการปลูกข้าว อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวมากกว่า ส่วนสาเหตุที่การปลูกข้าวโพดพร้อมฝักขาดทุนเนื่องจากเป็นพื้นที่แห้งแล้งไม่มีน้ำทำการเกษตร ประสบปัญหาหนอนกระทุ้นและโรคใบลายระบาด

3. จากการศึกษาข้อมูลทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์พบว่า เพศ อายุ อาชีพเสริม การศึกษา ประสบการณ์ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 7 ในด้านการประชาสัมพันธ์ และชีวจิตรายละเอียดของโครงการฯ ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน การรับสมัครและการตรวจสอบคุณสมบัติ เกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ การฝึกอบรมให้ความรู้การปลูกพืชอาหารสัตว์คุณภาพดี การสนับสนุนท่อนพันธุ์พืชอาหารสัตว์ การตรวจสอบแปลงปลูกพืชอาหารสัตว์ การโอนจ่ายเงินอุดหนุน การติดตามให้คำแนะนำ ปรึกษาและแก้ไขปัญหาการผลิตและการตลาดของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และทัศนคติต่อภาพรวมของโครงการฯ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนวิ (2553) ที่พบร่วมกับ ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติในการประกาศขั้นทะเบียนบึงบ่อระเพิดเป็นพื้นที่ชุมชน ได้แก่ อาชีพ ระดับการศึกษา และความรู้ความเข้าใจ

#### ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ส่งเสริมอาชีพการปลูกพืชอาหารสัตว์ให้แก่เกษตรกรได้ตรงประเด็น

2. เกษตรกรรมมีแนวทางป้องกัน แก้ไขปัญหา และแนวทางการพัฒนาอาชีพใหม่รายได้เพิ่มขึ้นเกิดความมั่นคง
3. เป็นทางเลือกให้เกษตรปรับเปลี่ยนอาชีพจากการปลูกพืชที่ต้องใช้น้ำมากมาเป็นการปลูกพืชอาหารสัตว์ที่ใช้น้ำน้อย
4. เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์เคี้ยวเอื้องมีแหล่งอาหารหมายคุณภาพดีเพียงพอต่อการเลี้ยงสัตว์
5. เป็นข้อมูลพื้นฐานงานวิชาการ ต่อยอดสู่งานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาในลักษณะเดียวกัน

### เอกสารอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์. 2545. หญ้าแพงโกล่า. พิมพ์ครั้งที่ 1. โรงพยาบาลชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพฯ.
- กรมปศุสัตว์. 2553. พืชอาหารสัตว์พันธุ์ดี. พิมพ์ครั้งที่ 6. โรงพยาบาลชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพฯ.
- กรมปศุสัตว์. 2556. เอกสารแนะนำหญ้านเปียร์ปากช่อง 1. สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์, แหล่งที่มา: <http://nutrition.dld.go.th/Napia%20Pakchong1.pdf>. 17 ตุลาคม 2562.
- กรมปศุสัตว์. 2562. คู่มือการปฏิบัติงาน: โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่สำหรับปลูกพืชอาหารสัตว์. กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- ดารณี พานทอง. 2542. ทฤษฎีจี. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ทศนวลี ผึ้งสีใส. 2553. ทศนคติของประชาชนที่อาศัยอยู่รอบบึงบ่อระเพิดต่อการประมงขั้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุมชน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ. การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ราชชัย เสนถีรากล. 2545. ทศนคติของลูกจ้างอุทายนแห่งชาติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ: กรณีศึกษาอุทายนแห่งชาติเข้าสามร้อยยอด จังหวัดประจำศรีขันธ์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีระพร อุวรรณโน. 2528. การวัดทศนคติ ปัญหาในการใช้เพื่อทำนายพฤติกรรม. วารสารครุศาสตร์. 14(4): หน้า 162-163.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2546. สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย. โรงพยาบาลจุฬาภรณ์โปรดักท์, กรุงเทพฯ.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2520. ทศนคติ การเปลี่ยนแปลงทศนคติและพฤติกรรมอนามัย. ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ.
- ประวิตร โสกโนดร. 2555. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องพืชอาหารสัตว์ วิชาพืชเศรษฐกิจ. ภาควิชาพืชศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. แหล่งที่มา: <http://www.natres.rsu.ac.th/Department/PlantScience/510-211/pages/forages.htm>. 17 เมษายน 2563.
- พาสุวรรณ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. 2532. การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการศึกษาพยาบาล. ภาควิชาพยาบาลสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ.
- ภูมิพัฒน์ พลราช. 2556. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์พื้นที่ชุมชน้ำกุดทิง จังหวัดบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2525. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. อักษรเจริญทศน์, กรุงเทพฯ.
- วุฒิชัย อารักษ์โพษลวงศ์. 2554. อิทธิพลของการรับรู้ ทศนคติ และการมีส่วนร่วมที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ตามระบบคุณภาพภายใน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบรร. 2545. จิตวิทยาสังคม. สุวิรยาสาส์น, กรุงเทพฯ.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2525. การบริหารการศึกษา. บรรณกิจ, กรุงเทพฯ.
- สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์. 2558. แผนปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2558. แหล่งที่มา: <http://nutrition.dld.go.th/nutrition/images/band/plan2558.pdf>. 17 เมษายน 2563

เสาวลักษณ์ แย้มมีนอจ. 2556. การทำพิชหมักสำหรับสัตว์เคี้ยวเอื้อง. ภาควิชาสัตวศาสตร์และสัตว์น้ำ  
คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, แหล่งที่มา: [clinictech.most.go.th/online/techlist/  
attachFile/2013121151401.pdf](http://clinictech.most.go.th/online/techlist/attachFile/2013121151401.pdf). 18 ตุลาคม 2562.